Marguerite Duras

MODERATO CANTABILE

Fransızca aslından
çeviren
BERTAN ONARAN

Marguerite Duras

MODERATO CANTABILE

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

ISBN 975-510-839-4
© 1958 by Les Éditions de Minuit / Onk Ajans Ltd. Şti.
Can Yayınları Ltd. Şti. (1996)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevi'nde basıldı. (1998)
Dizgi: Gülay Altunkaynak

Marguerite Duras

MODERATO CANTABILE

ROMAN

Fransızca aslından
çeviren
BERTAN ONARAN

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi. No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

1914 yılında Çinhindi'nde doğan *Duras*, gençliğini geçirdiği bu ülkenin atmosferinden ve olaylarından derinden etkilendi. 18 yaşında Paris'e geldi; hukuk, matematik ve siyaset bilimi okudu. Komünist partiye katıldı. İlk romanı *Les Impudents*'ı 1943 yılında yayımladı. Özyaşamöyküsel bir roman olan *Sevgili* ile 1984'te Fransa'da *Goncourt Ödülü*'nü aldı. Çok sayıda roman dışında, birçok senaryoya da imza attı. Bütün eserlerinde edebiyatı sorguladı. 1960 Cannes Film Festivalinde gösterilen *Hiroşima Sevgilim*, Duras'ı ününün doruğuna çıkardı. *Duras* 1996 yılının Mart ayında 81 yaşında öldü.

I

– Nota kâğıdının üzerinde ne yazıyor; okur musun lütfen, dedi kadın.

– Moderato cantabile, diye karşılık verdi çocuk.

Kadın bu karşılığı klavyeye indirdiği kalemle noktaladı. Çocuk, başı nota kâğıdına dönük, hiç kıpırdamadan durdu.

– Peki, ne demek moderato cantabile?

– Bilmiyorum.

Üç metre ötede oturan kadın göğüs geçirdi.

– Moderato cantabile'nin ne demek olduğunu bilmediğine emin misin, diye üsteledi kadın.

Çocuk yanıt vermedi. Kadın, elindeki kalemle yeniden tuşlara vurarak hafif bir sabırsızlık uflaması çıkardı. Çocuğun bir kirpiği bile oynamadı. Kadın arkaya döndü.

– Madam Desbaresdes çok soğukkanlısınız doğrusu, dedi.

Anne Desbaresdes bir kez daha göğüs geçirdi.

– Ne demezsiniz, diye karşılık verdi.

Çocuk, kıpırtısız, gözleri önünde, akşamın sökün ettiğini tek başına hatırladı. Bu düşünceyle ürperdi.

– Bunu sana geçen sefer söyledim, ondan önce de söyledim, bunu sana yüz kere söyledim, bilmediğine emin misin?

Çocuk karşılık verme gereğini duymadı. Kadın, önünde duran nesneye bir kez daha baktı. Kızgınlığı arttı.

– Yine başlıyor, dedi Anne Desbaresdes, çok alçak sesle.

– Şurası çok açık ki, diye sürdürdü kadın, şurası çok açık ki karşılık vermek istemiyorsun.

Anne Desbaresdes de çocuğu tepeden tırnağa süzdü, ama kadından ayrı bir gözle.

– Hemen yanıt vereceksin, diye gürledi kadın.

Çocuk en ufak bir şaşkınlık göstermedi. Yine karşılık vermedi. Bunun üzerine kadın klavyeye bir daha vurdu, ama öyle sert vurdu ki, kalem kırıldı. Çocuğun ellerinin hemen yanında. Parmaklar yarı açık, yuvarlak, henüz süt gibi beyazdılar. Kendi üzerlerine kapanmış parmaklar hiç kıpırdamadılar.

– Çetin bir çocuk bu, demek yürekliliğini gösterdi Anne Desbaresdes, hafifçe utanarak.

Çocuk başını bu sese, ona doğru çevirdi, çabucak, orada bulunuşundan emin olacak kadar bir süre için; sonra yüzünü nota kâğıdına dönüp yine kıpırtısızlaştı. Elleri yine kapalı kaldı.

– Çetin olup olmadığını öğrenmek istemiyorum, Madam Desbaresdes, dedi kadın. Çetin ya da yumuşak, söz dinlemesi gerek, yoksa.

Bu sözü izleyen süre içinde, denizin gürültüsü açık pencereden odaya doldu. Onunla birlikte, ilkbahar ikindisinin tam göbeğinde duran kentin hafiflemiş gürültüsü de.

– Son kez soruyorum. Bilmediğine emin misin?

Denizin pencereden görülen bölümünden bir motor geçti. Çocuk, yüzü nota kâğıdında, belli belirsizce kımıldadı –bir tek annesi bunun ayrımına var-

dı– oysa deniz motoru kanında dolaşıyordu. Motorun boğuk homurtusu bütün göğü kapladı. Ötelerde, rıhtımlar üzerinde başka çocuklar, durmuş göğe bakıyorlardı.

– Gerçekten emin misin, son kez soruyorum, emin misin?

Yine, motor geçiyordu.

Kadın bu kadar dikbaşlılık karşısında şaşırdı. Öfkesi dindi, çocuğun gözlerine bu denli az egemen olduğu için umutsuzluğa kapıldı, oysa, bir el devinimiyle çocuğu konuşturabilirdi, alınyazısının kısırlığı birden gözünün önüne geldi.

– Ne uğraş, ne uğraş, ne uğraş, diye inledi.

Anne Desbaresdes sözün arkasını getirmedi, ama başı, belki de doğrulurcasına bir parça öne eğildi.

Motor, açık pencerenin çerçevesi içinden geçmeyi bitirdi sonunda. Denizin gürültüsü, son derece artarak, çocuğun suskunluğu içinde yükseldi.

– Moderato?

Çocuk elini açtı, baldırına götürdü ve hafifçe kaşıdı. Davranışı son derece rahattı, kadın belki de suçsuz olduğuna karar verdi.

– Bilmiyorum, dedi çocuk, kaşındıktan sonra.

Ansızın günbatımının renkleri öylesine görkemli bir hal aldı ki, çocuğun sarışınlığı değişiverdi.

– Çok kolay canım, dedi kadın, biraz daha dingin bir sesle.

Uzun uzun burnunu sildi.

– Ne çocuk şu benim oğlum, dedi Anne Desbaresdes neşeyle, aman Allahım, ne çocuk doğurmuşum ben, nasıl oluyor da bu kadar dikbaşlı bir çocuk dünyaya getiriyorum...

Kadın bu kadar övüncü bozmak istemedi.

– Bu, dedi çocuğa –ezik bir tavırla– belki yüzüncü kez bu, temposu orta karar ve ezgili demek.

– Temposu orta karar ve ezgili, diye yineledi çocuk kafası bilmem nerede.

Kadın geriye döndü.

– Ah, yemin ederim ki.

– Korkunç, diye doğruladı Anne Desbaresdes gülerek, keçi gibi inatçı, korkunç.

– Başla, dedi kadın.

Çocuk başlamadı.

– Başla, dedim.

Çocuk yine kılını kıpırdatmadı. Denizin gürültüsü onun dikbaşlı suskunluğu içinde yeniden işitildi. Göğün pembeliği, son bir atılımla arttı.

– Piyano öğrenmek istemiyorum, dedi çocuk.

Sokakta, evin alt yanında, bir kadın çığlığı yankılandı. Uzun, sürekli bir inleme yükseldi, yükseldi, denizin gürültüsünü bastırdı. Sonra birden zınk diye kesildi.

– Bu ne, diye bağırdı çocuk.

– Birşeyler oldu, dedi.

Denizin gürültüsü yeniden canlandı. Bu sırada, göğün pembeliği solmaya başladı.

– Hayır, dedi Anne Desbaresdes, bir şey yok.

İskemlesinden kalktı, piyanoya yaklaştı.

– Ne sinirlilik, dedi kadın, her ikisini kınayan gözlerle süzerek.

Anne Desbaresdes çocuğunu omuzlarından kavradı, canını acıtana dek sıktı, bağırır gibi konuştu.

– Piyano öğrenmelisin, gerekli bu.

Çocuk da titriyordu, aynı nedenle, korktuğu için.

– Piyanoyu sevmiyorum, dedi mırıl mırıl.

Bu sırada daha başka, dağınık, çeşitli bağrışmalar çığlığın yerini aldı. Aşılıp geçilmiş, artık güven vericileşmiş taze bir olayı kutsadı bu bağrışmalar. Ders sürüyordu.

– Gerekli bu, diye üsteledi Anne Desbaresdes, gerekli.

Kadın başını salladı, bu kadar yumuşaklığı onaylamıyordu. Alacakaranlık denizi yalamaya başladı. Ve gök, yavaş yavaş, rengini yitirdi. Yalnız batı hâlâ kızıldı. O da silikleşiyordu.

– Neden, diye sordu çocuk.

– Müzik, canımın içi...

Çocuk bir süre bekledi, anlamaya çalışacak kadar bekledi, anlamadı, ama kabullendi.

– Peki. Ama bağıran kimdi?

– Bekliyorum, dedi kadın.

Çocuk çalmaya başladı. Pencerenin altında, rıhtımda birikmeye başlayan kalabalığın gürültüsü üzerinde bir müzik yükseldi.

– Hele, hele, dedi Anne Desbaresdes neşeyle, şuna bakın.

– İstese, dedi kadın.

Çocuk küçük sonatını bitirdi. O anda aşağıdan gelen gürültü, zorla odaya doldu.

– Bu ne, diye sordu çocuk yeniden.

– Bir daha çal, diye karşılık verdi kadın. Unutma: moderato cantabile. Seni uyutmak için söylenecek bir ninniyi düşün.

– Ben ona hiçbir zaman ninni söylemem, dedi Anne Desbaresdes. Bu akşam benden bir ninni isteyecek ve bu işi öyle güzel yapacak ki, söylememezlik edemeyeceğim.

Kadın duymak istemedi. Çocuk, Diabelli'nin küçük sonatını çalmaya koyuldu yeniden.

– Si bemol anahtarıyla, diye bağırdı kadın, hep unutuyorsun.

Rıhtımdan, gittikçe artan, telaşlı kadın ve erkek sesleri yükseliyordu. Hepsi ne olduğu anlaşılamayan bir şeyi yineliyordu sanki. Küçük sonat, hiçbir cezaya çarptırılmaksızın sürdü, ama bu kez tam yarısında kadın kendini tutamadı.

– Kes.

Çocuk kesti. Kadın, Anne Desbaresdes'e döndü.

– Hiç kuşku yok, ciddi bir şey oldu.

Üçü birden pencereye gittiler. Rıhtımın sol yakasında, binadan yirmi metre kadar uzakta, bir kahvenin kapısında kalabalık birikmişti bile. Yakınlardaki bütün sokaklardan koşarak birtakım insanlar geliyor, kalabalığa katılıyordu. Herkes kahvenin içine bakıyordu.

– Ah, dedi kadın bu mahalle... –çocuğa döndü, kolundan tuttu– çal, bıraktığın yerden.

– Ne dedin?

– Sonatın.

Çocuk çaldı. Önceki tempoda başladı sonata ve dersin sonu yaklaştığından, ona tam istenen ritmi verdi, moderato cantabile.

– Böyle söz dinlediği zaman, biraz rahatsız oluyorum, dedi Anne Desbaresdes. Ne istediğimi bilmiyorum, anlıyorsunuz ya. Ne eziyet.

Çocuk yine de güzel çalmayı sürdürdü.

– Onu ne de güzel eğitiyorsunuz, Madam Desbaresdes, dedi kadın hemen hemen neşeli bir sesle.

Bunun üzerine çocuk müziği kesti.

– Neden durdun?

– Yeter sandım.

Tam istedikleri gibi yeniden başladı çalmaya. Kalabalığın gürültüsü gittikçe artıyordu, şimdi artık öyle yükselmişti ki, bu kattaki müziği bile bastırmıştı.

– Si bemol anahtarını unutma, dedi kadın, bunu da yaparsan çok güzel olacak, görüyorsun ya.

– Bu çocukla epey uğraşacaksınız, Madam Desbaresdes, nah şuraya yazıyorum.

– Daha şimdiden uğraşıyorum, yiyip bitiriyor beni.

Anne Desbaresdes başını önüne eğdi, gözleri, sonu gelmez bir doğumun acılı gülüşü içinde kapandı. Aşağıdan gelen birkaç bağrışma, şimdi artık dinginleşmiş birkaç sesleniş bilinmeyen bir olayın bitimini haber verdi.

– Yarın, ne olup bittiğini anlarız, dedi kadın.

Çocuk pencereye koştu.

– Gelen arabalar var, dedi.

Kalabalık kahvenin kapısını her iki yandan örtüyor, yakın sokaklardan gelenlerle büyüyordu, ama daha yavaş olarak, yine de tahminlerin ötesindeydi. Kentin nüfusu artmıştı. İnsanlar iki yana açıldı, kara bir arabanın geçmesi için bir boşluk oluştu ortalarında. Arabadan üç adam indi, kahveye daldı.

– Polis, dedi adamın biri.

Anne Desbaresdes yanındakilere sordu.

– Biri öldürüldü. Bir kadın.

Çocuğunu Matmazel Giraud'nun kapısı önünde bıraktı, kahve kapısındaki büyük kalabalığa katıldı, kendine bir yol açtı ve ardına kadar açık camların önünde durmuş, gözlerinin önündeki şeye büyülenmiş gibi bakan ön sıradaki insanların yanına vardı. Kahvenin dibinde, arka salonun boşluğu içinde, bir

kadın, kıpırtısız yerde yatıyordu. Kadının üzerine uzanmış, ona sıkı sıkı sarılmış bir erkek, dingin bir sesle yineliyordu:

– Sevgilim. Sevgilim.

Kalabalığa dönüp baktı, herkes adamın gözlerini gördü. Bu gözlerdeki anlam yok olmuştu, yalnız arzusunun şaşkın, silinmez, dünyaya yabancı anlamı kalmıştı. Polis içeri girdi. Tezgâhın yanında alımla dikilen kahveci kadın onları bekliyordu.

– Üç keredir sizi çağırmaya çalışıyorum.

– Zavallı kadın, dedi biri.

– Neden, diye sordu Anne Desbaresdes.

– Bilmiyoruz.

Adam çılgın gibi, kadının yerde yatan vücuduna abanıyordu. Müfettişlerden biri onu kolundan tutup kaldırdı. Adam karşı koymadı. Açıkça görülüyordu ki, olanca saygınlığını yitirmişti. Yine dünyanın geri kalan kısmını görmeyen gözlerle müfettişi süzdü. Müfettiş onu bıraktı, cebinden defterini, bir kurşunkalem çıkardı, adama kimliğini sordu, bekledi.

– Hiç üstelemeyin, şimdi yanıt vermeyeceğim, dedi adam.

– Müfettiş üstelemedi, arka salondaki son masaya oturmuş olan kahveci kadını sorguya çeken arkadaşlarının yanına gitti.

Adam ölü kadının yanına oturdu, saçlarını okşadı, gülümsedi. Genç bir adam, omzunda bir fotoğraf makinesi, koşarak geldi ve onu öylece, oturmuş gülerken çekti. Mağnezyum ışığında, kadının daha genç olduğu, ağzının kenarında ince dağınık kan izleri bulunduğu, onu öpmüş olan adamın yüzünde de kan izi bulunduğu görüldü. Kalabalık arasından adamın biri:

– İğrenç bir şey bu, dedi ve çekip gitti.

Adam bir kez daha kadının yanma uzandı, ama çok kısa bir süre için. Sonra, sanki yorulmuş gibi, yeniden ayağa kalktı.

– Gitmesine engel olun, diye bağırdı, kahveci kadın.

Oysa adam cesedin daha yakınına uzanmak üzere ayağa kalkmıştı. Orada dinginliği göze çarpan bir kararlılık içinde, kollarını yine kadına dolamış olarak, yüzünü kadının kanlar içindeki yüzüne yapıştırarak öylece kaldı.

Ama müfettişler kahveci kadını sorguya çekmeyi bitirdi ve üçü bir hizada, yüzlerinde aynı yoğun üzüntü, yavaş adımlarla yürüyüp adamın önüne geldiler.

Matmazel Giraud'nun kapısı önünde uslu uslu oturan çocuk yaşadıklarını unutmuştu. Diabelli'nin küçük sonatını mırıldanıyordu.

– Bir şey yok, dedi Anne Desbaresdes, eve dönelim artık.

Çocuk onu izledi. Destek için yeni polis birlikleri geldi çok geç, boş yere. Ana-oğul kahvenin önünden geçerlerken, adam dışarı çıktı, iki yanında müfettişlerle. O geçerken, kalabalık sessizce yol açtı.

– Bağıran o değildi, dedi çocuk, o bağırmadı.

– O değildi. Bakma ona.

– Neden bakmayayım, söylesene.

– Bilmiyorum.

Adam, arabaya kadar uslu uslu yürüdü. Ama oraya varınca, ses çıkarmadan direndi, müfettişlerin elinden kurtuldu ve olanca gücüyle gerisin geriye, kahveye doğru koştu. Ama tam oraya varmak üzereyken, kahvenin ışıkları söndü. Bunun üzerine, tam yarı yolda durdu, yeniden müfettişlerin ardına düştü, arabaya

bindi. O zaman belki de ağladı, ama iyice çökmüş bulunan alacakaranlık ancak yüzünün kanlı ve titrek buruşukluğunu görmeye izin verdi, üzerinde yaşlar süzülüp süzülmediği görülemedi.

– Her şeye karşın dedi Anne Desbaresdes Deniz Caddesi'ne vardıkları sırada, hiç olmazsa bir kez anımsayabilirsin. Moderato, orta tempoda, cantabile ise, ezgili demek, çok kolay.

II

Ertesi gün daha fabrika bacaları kentin öteki ucunda tüterken, her cuma o mahalleye gittikleri saatten çok sonra,

– Gel, dedi Anne Desbaresdes çocuğuna.

Deniz Caddesi'ni geçtiler. Daha şimdiden birtakım insanlar amaçsızca gezintiye çıkmışlardı. Yüzen birkaç kişi bile vardı.

Çocuk, her gün, annesiyle birlikte, bütün kenti dolaşmaya alışkındı, bu yüzden kadın onu her dilediği yere götürebilirdi. Bununla birlikte, ilk dalgakıranı geçip Matmazel Giraud'nun evinin altına düşen ikinci çekici koyuna vardıklarında ürktü.

– Neden oraya?

– Neden olmasın, dedi Anne Desbaresdes. Bugün yalnız gezmeye gidiyoruz. Gel. Ha orası, ha başka yer.

Çocuk karşı koymadı, sonuna dek ardından gitti.

Kadın doğruca tezgâha yürüdü. Yalnız gazete okuyan bir adam vardı tezgâhta.

– Bir bardak şarap, dedi.

Sesi titriyordu. Kahveci kadın şaşırdı, sonra kendini topladı.

– Ya çocuğa?

– İstemez.

– İşte burada bağırdılar, anımsamıyorum, dedi çocuk.

Kapıdaki güneşe doğru yürüdü, basamağı geçti, kaldırımda gözden yitti.

– Hava güzel, dedi kahveci kadın.

Önündeki kadının titrediğini gördü, yüzüne bakmaktan kaçındı.

– Susamıştım, dedi Anne Desbaresdes.

– İlk sıcaklar, bu yüzdendir.

– Hatta bir bardak daha isteyeceğim.

Kahveci kadın, bardağa yapışmış olan ellerin titremesinden, beklediği açıklamanın hemen gelmeyeceğini, ancak bu heyecan yatıştıktan sonra, kendiliğinden geleceğini anladı.

Sandığından çabuk oldu bu iş. Anne Desbaresdes ikinci bardak şarabı bir dikişte içti.

– Geçiyordum da, dedi.

– Tam gezilecek zaman, dedi kahveci kadın.

Adam gazete okumayı bırakmıştı.

– Dün, bu saatte, Matmazel Giraud'nun evindeydim.

Ellerin titremesi azaldı. Yüze hemen hemen bir güven geldi.

– Sizi anımsıyorum.

– Bir cinayetti bu, dedi adam.

Anne Desbaresdes yalan söyledi.

– Anladım... ben de kendi kendime acaba mı, diyordum.

– Pek doğal bir şey bu.

– Elbette, dedi kahveci kadın. Bu sabah, bir akın vardı buraya.

Çocuk sekerek kaldırımı geçti.

– Matmazel Giraud oğluma ders veriyor.

Hiç kuşkusuz şarabın da yardımıyla, sesteki titreme de geçti. Gözlerde, yavaş yavaş bir rahatlık gülümsemesi birikti.

– Size benziyor, dedi kahveci kadın.

– Öyle diyorlar, gülümseme daha bir belirginleşti.

– Gözler.

– Bilmem, dedi Anne Desbaresdes. Anlıyorsunuz ya... onu gezdirirken, bugün buraya gelmenin yerinde olacağını düşündüm. Böylece...

– Evet, bir cinayet.

Anne Desbaresdes bir daha yalan söyledi.

– Ya, bilmiyordum, inanın.

Bir çekici, koydan ayrıldı ve motorlarının düzenli ve sıcak gürültüsü içinde yola koyuldu. Çocuk çekicinin manevrası süresince kaldırımda hiç kıpırdamadan durdu, sonra annesine doğru döndü.

– Nereye gidiyor?

Kadın bilmediğini söyledi. Çocuk yeniden kaldırıma döndü. Kadın önündeki boş bardağı eline aldı, yaptığı yanlışlığı algıladı, bardağa tezgâha bıraktı ve gözleri önünde bekledi. Bunun üzerine adam yaklaştı.

– İzninizle.

Kadın, kafası karışık olduğundan şaşırmadı.

– Alışık değilim de Mösyö.

Adam şarap söyledi, kadına doğru bir adım daha attı.

– Çığlık o kadar güçlüydü ki, ne olduğunun araştırılması çok doğal. İnanın ben de olsam kendimi alamazdım böyle davranmaktan.

Kadın şarabını içti, üçüncü bardaktı bu.

– Bütün bildiğim, kalbine bir kurşun sıktığı.

İki müşteri girdi. Tezgâhtaki kadını tanıyıp şaştılar.

– Ve neden olduğu bilinmiyor elbet.

Şaraba alışık olmadığı, günün bu saatinde genellikle, çok daha başka şeylerle uğraştığı açıkça görülüyordu.

– Size bunun karşılığını vermek isterdim, ama ben de bu konuda bir şey bilmiyorum.

– Belki de hiç kimse bir şey bilmiyor.

– Adam biliyordu. Şu anda çıldırdı, dün geceden beri içeride. Kadınsa öldü.

Çocuk çıkageldi ve mutlu bir bırakışla kendini annesinin kucağına attı. Kadın dalgın bir tavırla onun saçlarını okşadı. Adam daha dikkatli baktı.

– Birbirlerini seviyorlardı, dedi.

Kadın sıçradı, ama belli belirsiz.

– Peki, şimdi biliyor musun dedi çocuk, neden bağırmışlar?

Kadın karşılık vermedi, başıyla hayır anlamına bir işaret yaptı. Çocuk yeniden kapıya yöneldi, kadın gözleriyle onu izledi.

– Adam silah fabrikasında çalışıyordu. Kadını bilmiyorum.

Kadın adama doğru döndü, yaklaştı.

– Belki bazı sorunları, gönül sorunları vardı.

Müşteriler gitti. Bu sözleri işitmiş olan kahveci kadın tezgâhın ucuna kadar geldi.

– Kadın evliydi, üstelik dedi, üç çocuk, bir de sarhoş, hem de nasıl.

– Olsun, belki de, diye sordu Anne Desbaresdes, bir an sustuktan sonra.

Adam bu görüşe katılmadı. Kadın bozuldu. Ve hemen o anda, ellerin titremesi yeniden başladı.

– Şey, ne bileyim işte... dedi.

– Hayır, dedi kahveci kadın, inanın bana, hem sonra genellikle ben başkalarının işlerine burnumu sokmaktan hoşlanmam.

Üç yeni müşteri girdi. Kahveci kadın uzaklaştı.

– Olsun, ben de inanıyorum, dedi adam gülerek. Sizin söylediğiniz gibi gönül işinde birtakım güçlüklerle karşılaşmış olmalılar, evet öyle. Ama belki de bu güçlükler yüzünden öldürdü onu, kim bilir?

– Kim bilir, doğru.

El, kurulmuş gibi, bardağı aradı. Adam başıyla kahveci kadına bardaklarını doldurmasını söyledi. Anne Desbaresdes karşı koymadı; tersine, bunu bekliyormuş gibi davrandı.

– Adamın kadına karşı, dedi tatlı bir sesle, sanki ölü ya da diri oluşunun, bundan böyle kendisi için artık hiçbir önemi yokmuşçasına davranması, sanıyor musunuz ki bu noktaya gelmek... umutsuzluğa düşmeksizin... mümkündür?

Adam duraksadı, kadının yüzüne baktı, kestirip atan bir sesle konuştu.

– Bilmiyorum, dedi.

Bardağı kadına uzattı, o da alıp içti. Ve kadını, hiç kuşkusuz daha iyi tanıdığı alana çekti.

– Sık sık gezintiye çıkar mısınız?

Kadın ağzındaki şarabı yuttu, gülümsemesi geri geldi, yüzü yeniden kararda, ama bu kez az öncekinden çok. Sarhoşluğu başlıyordu.

– Evet, her gün çocuğumu gezdiriyorum.

Adamın gözaltında tuttuğu kahveci kadın üç müşteriyle konuşuyordu. Günlerden cumartesiydi. Herkesin boşa harcanacak vakti vardı.

– Ama bilirsiniz ya, ne denli küçük olursa olsun, bu kentte her gün bir şey oluyor.

– Biliyorum, ama şuna kuşku yok, günün birinde... bir şey sizi daha çok şaşırtıyor – sarsıldı. Genellikle parklara ya da deniz kıyısına giderim.

Gittikçe artan sarhoşluğunun yardımıyla, karşısındaki adama baktı sonunda.

– Uzun zamandan beri gezdiriyorsunuz onu.

Aynı anda hem konuşan, hem de kendisine bakan şu adamın gözleri.

– Demek istiyorum ki uzun zamandan beri onu parklarda ya da deniz kıyısında gezdiriyorsunuz, diye yineledi.

Kadın sızıldandı. Gülümsemesi yok oldu. Onun yerine yüzünü buruşturdu, buysa bir anda yüzünü ortaya çıkardı.

– Bu kadar şarap içmemeliydim.

Cumartesi çalışanları için işin sonunu bildiren bir düdük yankılandı. Hemen o anda radyo, makineli tüfek gibi dayanılmaz bir sesle çalmaya başladı.

– Saat altı olmuş bile, dedi kahveci kadın.

Radyoyu kıstı, koşuştu, tezgâhın üzerine yeni bardaklar sıraladı. Anne Desbaresdes, bir süre sanki kendini ne yapacağını bilmiyormuşçasına, şaşkın bir sessizlik içinde rıhtıma baktı. Limanda, henüz uzaklardan gelen, gürültülü bir erkek kıpırtısı belirdiği anda, adam yeniden konuştu.

– Bu çocuğu uzun zamandan beri parklarda ya da deniz kıyısında gezdiriyorsunuz diyordum.

– Dün akşam gittikçe daha çok düşündüm üzerinde, dedi Anne Desbaresdes, çocuğumun piyano dersinden sonra. Anlıyorsunuz ya, bugün buraya gelmemezlik edemezdim.

İlk gelen erkekler içeri girdi. Çocuk, kaygılı, onların arasından kendine bir yol açıp annesinin yanına geldi, kadın robotumsu bir kucaklamayla onu bağrına bastı.

– Siz Madam Desbaresdes'siniz. Dış alım-satım ve Kıyı Dökümevleri Kurumu Yöneticisinin karısı. Deniz Caddesi'nde oturuyorsunuz.

Rıhtımın öteki ucunda, birinciden daha zayıf, yeni bir düdük sesi yankılandı. Bir çekici geldi. Çocuk, oldukça sert bir çırpınışla annesinin kollarından kurtuldu, koşarak uzaklaştı.

– Piyano öğreniyor, dedi. Yeteneği var, ama çok kötü niyetli, bunu kabul etmek zorundayım.

Düzenli olarak kalabalıklaşarak kahveye giren adamlara yer açmak üzere, erkek biraz daha yaklaştı kadına. İlk gelen müşteriler gitti. Yeniler geldi. Onların arasından, gidip gelme oyunları içinde, deniz üzerinde batmakta olan güneş, tutuşan gök ve rıhtımın öteki ucunda, bu kadar uzaktan ne olduğu anlaşılamayan birtakım oyunlar oynayan çocuk görülüyordu. Düşsel çukurlardan atlıyor, şarkı söylüyor olmalıydı.

– Bu çocuk için o kadar çok şeyi bir arada istiyorum ki, ne edeceğimi, işe nereden başlayacağımı bilemiyorum. Ve pek beceriksiz davranıyorum. Eve dönmeliyim, çünkü geç oldu.

– Sık sık görürdüm sizi. Günün birinde, çocuğunuzla birlikte buraya kadar geleceğinizi aklımın köşesinden geçirmezdim.

Kahveci kadın kapıdan içeri adımını atmış son müşteriler için radyonun sesini bir parça yükseltti. Anne Desbaresdes tezgâha doğru döndü, yüzünü buruşturdu, gürültüyü kabullenip unuttu.

– Sanki olabilirmiş gibi, onlar için ne büyük mutluluklar istediğimizi bir bilseniz. Kimi zaman bizi onlardan ayırmaları belki daha iyi olurdu. Bu çocuk konusunda mantıklı davranamıyorum bir türlü.

– Deniz Caddesi'nin sonunda güzel bir eviniz var. Kapalı büyük bir bahçe.

Kadın, kendine geldi, şaşkın şaşkın adamın yüzüne baktı.

– Ama şu piyano derslerinden pek hoşlanıyorum, dedi.

Karanlığın kovaladığı çocuk, bir kez daha yanlarına geldi. Orada durup dünyayı, müşterileri seyretti. Adam, Anne Desbaresdes'e dışarıyı gösterdi. Gülümsedi.

– Bakın, dedi, günler uzuyor, uzuyor...

Anne Desbaresdes baktı, mantosunu yavaş yavaş, özenle düzeltti.

– Bu kentte mi çalışıyorsunuz, Mösyö?

– Evet, bu kentte. Yine gelirseniz, birşeyler öğrenmeye çalışıp size anlatacağım.

Kadın gözlerini önüne eğdi, anımsayıp sarardı.

– Ağzının kenarındaki kan, dedi ve adam onu öpüyor, öpüyordu.

Eski konuya döndü:

– Az önce söylediğiniz şeyi tahmin mi ediyordunuz?

– Ben bir şey demedim.

Batan güneş şimdi öyle alçalmıştı ki, bu, adamın yüzüne vuruyordu. Hafifçe tezgâha yaslanmış dimdik gövdesi bir süredir güneş alıyordu.

– Onu görünce, insan dayanamaz, değil mi, hemen hemen kaçınılmaz bir şey bu.

– Ben bir şey demedim, diye yineledi adam. Ama öyle sanıyorum ki, kadının isteğine uyarak tam kalbine nişan aldı.

Anne Desbaresdes inledi. Hemen hemen düzensiz, tatlı bir inilti çıktı kadından.

– Garip şey, eve dönmek istemiyorum, dedi.

Adam birden bardağını kaptı, bir dikişte içti, karşılık vermedi, gözlerini kadından ayırdı.

– Herhalde çok içtim, diye sürdürdü kadın, anlıyorsunuz ya, bundan olacak.

– Evet, doğru dedi adam.

Kahve hemen hemen boşalmıştı. İçeri girenler gittikçe azaldı. Kahveci kadın, bir yandan bardaklarını yıkıyor, bir yandan da hiç kuşkusuz bu denli geç kalışlarına şaşarak, gözucuyla onları süzüyordu. Yine kapının yanına gitmiş olan çocuk, artık sessizleşmiş rıhtımları seyrediyordu. Adamın önünde, sırtı kapıya dönük, ayakta duran Anne Desbaresdes uzun süre sustu. Adam onun varlığını unutmuş gibiydi.

– Buraya gelmemek elimde değildi, dedi sonunda.

– Ben de aynı nedenle döndüm.

– Onu kentte sık sık görürüz, dedi kahveci kadın, oğluyla birlikte. Mevsim iyiyse her gün.

– Piyano dersleri?

– Cumaları, haftada bir. Dün. Aslında şu olay, evden çıkması için gerekçeydi.

Adam cebindeki bozuk paralarla oynuyordu. Tam önündeki rıhtıma dikmişti gözlerini. Kahveci kadın üstelemedi.

Dalgakıranı geçtiniz mi, Deniz Caddesi, dümdüz, kentin öbür ucuna uzanıyordu.

– Kaldır bakayım başını, dedi Anne Desbaresdes. Bana bak.

Onun bu davranışlarına alışkın çocuk, söyleneni yaptı.

– Biliyor musun, ara sıra seni kafamda uydurduğumu, bunun gerçek olmadığını sanıyorum.

Çocuk başını kaldırdı ve kadının yüzüne karşı esnedi. Ağzının içi batan güneşin son ışıklarıyla dolu. Anne Debaresdes'in bu çocuk karşısındaki şaşkınlığı ilk günden beri aynıydı. Ama bu akşam, şaşkınlığın yenilendiğini sandı galiba.

III

Çocuk, küçük okul çantası sırtında, bahçe kapısını itti, sonra parkın eşiğinde durdu. Çevresindeki çimenleri gözden geçirdi; ağır ağır, ayaklarının ucuna basarak, belki de kaçırtabileceği kuşlara dikkat ederek yürüdü. Gerçekten de bir kuş uçtu. Çocuk bir süre, bitişikteki parkta bir ağaca konuşunu görecek kadar bir süre onun ardından baktı, sonra bir gürgen ağacının arkasında kalan, belli bir pencerenin önüne geldi. Başını kaldırdı. Bu pencerede, bu saatte, hep gülümserlerdi kendisine. Gülümsediler.

– Buraya gel, diye bağırdı Anne Desbaresdes, gezmeye gideceğiz.

– Deniz kıyısına mı?

– Deniz kıyısına, her yere. Gel.

Yine bulvar boyunca dalgakıranlara doğru yürüdüler. Çocuk hemen anladı, hiç şaşmadı.

– Uzak, diye sızlandı – sonra kabullendi, şarkılar mırıldandı.

İlk koyu geçtiklerinde vakit daha pek erkendi. Önlerinde, kentin güney ucunda ufuk, dökümevlerinin göğe saldığı kara çizgilerle, aşıboyası renginde bulutlarla kararmıştı.

Günün ölü saatiydi, kahve henüz boştu. Adam tek başına orada, barın ucundaydı. Kahveci kadın, da-

ha o içeri girer girmez yerinden kalktı, Anne Desbaresdes'e doğru gitti. Adam yerinden kıpırdamadı.

– Ne vereyim?

– Bir bardak şarap isteyecektim.

Şarap gelir gelmez içti. Ellerin titremesi üç gün öncekinden çok daha fazlaydı.

– Belki beni yeniden gördüğünüz için şaşırıyorsunuz?

– Bizim işte... dedi kahveci kadın.

Adama kaçamak bir bakış gönderdi –o da sarardı– yerine oturdu, sonra caydı, geriye dönüp usulca radyoyu açtı. Çocuk annesinin yanından ayrılıp kaldırıma çıktı.

– Daha önce de söylediğim gibi, benim küçük, Matmazel Giraud'dan piyano dersi alıyor. Tanırsınız sanırım.

– Tanıyorum. Bir yıla aşkın süredir buradan geçtiğinizi görüyorum; haftada bir, cumaları, öyle değil mi?

– Evet, cumaları. Bir bardak şarap daha isteyecektim.

Çocuk bir arkadaş bulmuştu. Rıhtımın çıkıntısı üzerinde kıpırtısız durmuşlar, büyük bir mavnadan kumun boşaltılışına bakıyorlardı. Anne Desbaresdes ikinci bardak şarabının yarısını içti. Ellerinin titremesi bir parça azaldı.

– Hep yalnız dolaşan bir çocuk bu, dedi rıhtımın çıkıntısına bakarak.

Kahveci kadın örgüsünü eline aldı, karşılık vermeyi gereksiz buldu. Ağzına dek yüklü başka bir mavna limana giriyordu. Çocuk anlaşılmaz bir şey bağırdı. Adam Anne Desbaresdes'e yanaştı.

– Buyurun.

Kadın tek söz etmeden onun ardından gitti. Kahveci kadın, bir yandan örüyor, bir yandan da inatla mavnaya bakıyordu. İşlerin, istemediği halde kötüye gittiği açıkça belliydi.

– Şuraya.

Ona bir masa gösterdi. Kadın oturdu, adam da karşısına.

– Teşekkür ederim, diye mırıldandı kadın.

Solda, bir yaz başlangıcının serin loşluğu vardı.

– Yine geldim, görüyorsunuz ya.

Dışarıda, çok yakında bir yerde, bir çocuk ıslık çaldı. Kadın sıçradı.

– Bir bardak şarap daha içmenizi isterdim, dedi adam, gözleri kapıda.

Şarabı ısmarladı. Kahveci kadın, besbelli davranışlarının düzensizliğinden yorulmuş olarak, tek söz etmeden isteneni yaptı. Anne Desbaresdes iskemlesine yaslandı; kendini, korkunun ara verişindeki rahatlığa bıraktı.

– Üç gün oldu, dedi adam.

Kadın güçlükle doğrulup şarabından bir yudum aldı.

– Güzel dedi, alçak sesle.

Eller artık titremedi. Biraz daha doğruldu, o an kendisine bakan erkeğe doğru eğildi.

– Size sormak istiyordum, bugün çalışmıyor musunuz?

– Hayır, bu sırada zamana gereksinmem var.

Kadının yüzünde sinsi bir utangaçlık gülümsemesi belirdi.

– Hiçbir şey yapmamak için mi?

– Evet, hiçbir şey.

Kahveci kadın, kasanın arkasında yerini almıştı. Anne Desbaresdes alçak sesle konuştu.

– Bir kadın için, güçlük bir kahveye gidebilmek üzere bir gerekçe bulabilmekte, ama ben kendi kendime dedim ki, her şeye karşın böyle bir gerekçe bulabilirim, örneğin bir bardak şarap, susuzluk...

– Daha çok şey öğrenmeye çalıştım. Hiçbir şey bilmiyorum.

Anne Desbaresdes olayı anımsadı, bir kez daha bitkin düştü.

– Çok uzun, çok yüksek bir çığlıktı, en yüksek noktaya eriştiği anda zıp diye kesildi, dedi.

– Öldü, dedi adam. Çığlık, adamı göremez olduğu an kesildi besbelli.

Bir müşteri geldi, onları görmedi bile, dirseklerini tezgâha dayadı.

– Bir kez, evet sanırım bir kez böyle bir çığlık kopardım, evet, şu çocuğu doğurduğum zaman.

– Bir rastlantı sonucu bir kahvede tanışmışlardı, belki ikisinin de sürekli geldiği bu kahvede. Ve şuradan buradan konuşmaya başladılar. Ama hiçbir şey bilmiyorum. Çok sancı verdi mi size bu çocuk?

– Ne bağırdım, bir bilseniz.

Gülümsedi anımsayınca, kendini arkaya attı, birden bütün korkusu dağılmıştı. Adam masaya yaklaştı, kuru bir sesle:

– Anlatın bana, dedi.

Kadın bir çaba gösterdi, anlatacak birşeyler buldu.

– Deniz Caddesi'nin sonundaki evde, kentin çıkışındaki en son evde oturuyorum. Kumullardan hemen önce.

– Manolya, bahçe parmaklığının solundaki manolya, çiçek açmış.

– Evet, yılın bu döneminde öyle çok var ki, insan bütün gün onların düşünü görebilir ve bu yüzden hasta olabilir. Pencereleri kapatıyoruz, dayanılır gibi değil.

– Bundan on yıl önce işte bu evde evlendiniz?

– Orada. Odam birinci katta, solda, denize doğru. Geçen sefer bana adamın kadını onun isteği üzerine, yani onun hoşuna gitmek için öldürdüğünü söylüyordunuz.

Adam karşılık vermeden, omuzlarının oluşturduğu çizgiye bakarak oyalandı.

– Bu mevsimde pencerenizi örtünce dedi, sıcaktan uyuyamıyorsunuzdur.

Anne Desbaresdes, sözün gerektirmediği kadar ciddileşti.

– Manolyaların kokusu bilseniz ne güçlü.

– Biliyorum.

Gözlerini omuzlarının düz çizgisinden ayırdı, ondan ayırdı gözlerini.

– Birinci katta, uzun, çok uzun, sizin ve başkalarının ortaklaşa kullandığı, sizi hem bir araya getiren, hem de ayıran bir koridor yok mu?

– Öyle bir koridor var, dedi Anne Desbaresdes ve tam dediğimiz gibi. Söylesenize bana, rica ederim, kadın ondan istediği şeyin bu olduğunu nasıl anladı, ondan istediği şeyi böylesine nasıl bilebildi?

Gözleri, biraz yabanıl onun gözlerine dikildi.

– Bir gün, dedi adam, bir sabah tanyeri ağarırken, kadın ansızın ondan ne istediğini anladı, diye düşünüyorum. Her şey onun için öylesine aydınlandı

ki, arzusunun ne olduğunu adama söyledi. Bu tür bulgular için bir açıklama yoktur, sanıyorum.

Dışarıda, çocuğun sessiz oyunu sürüyordu. İkinci çekici de rıhtıma varmıştı. Motorlarının durduğu anda, kahveci kadın tezgâhın üzerindeki nesneleri, gösterişli bir biçimde, bir yerden alıp öteye koydu, onlara zamanın geçtiğini anımsattı.

– Odanıza gitmek için bu koridordan geçilmesi gerektiğini söylüyordunuz.

– O koridordan.

Çocuk yıldırım gibi koşarak içeri girdi, başını annesinin omzuna yasladı. Kadın ona dikkat bile etmedi.

– Oh, ne eğleniyorum, dedi. Sonra yine koşup gitti.

– Az kalsın size, onun büyümüş olmasını ne kadar istediğimi söylemeyi unutuyordum, dedi Anne Desbaresdes.

Adam bardağına şarap koyup uzattı, kadın hemen içti.

– Biliyor musunuz, dedi, adamın bunu günün birinde kendiliğinden, kadının niyeti olmasa da yapacağını düşünüyorum. Ondan ne istediğini anlayan yalnız kadın değildi.

Kadın daldığı düşlerden uyandı, insanı canından bezdiren, yöntemli sorularını yineledi.

– İşin nasıl başladığını da söylemenizi isterdim, birbirleriyle nasıl tanıştıklarını. Bu kahvede, diyordunuz...

İki çocuk hâlâ rıhtımın çıkıntısında, koşmaca oynuyordu.

– Pek az vaktimiz var, dedi adam. Fabrikalar bir çeyrek sonra kapanıyor. Evet, öyle sanıyorum, bu

kahvede konuşmaya başladılar, başka bir yerde değilse elbet. Belki siyasal durumdan, savaş tehlikesinden ya da akla gelebileceklerin dışındaki bir konudan, her şeyden, hiçbir şeyden konuşmaya başladılar. Siz Deniz Caddesi'ne dönmeden önce birer bardak daha içebiliriz belki.

Kahveci kadın, yine sessizce, ama belki daha canla başla şarap getirdi onlara. Onlar buna dikkat etmediler.

– O uzun koridorun sonunda –Anne Desbaresdes dura dura konuşuyordu– caddeye bakan, camlı büyük bir açma var. Geçen yıl, bir fırtına sırasında, camlar kırıldı. Geceydi.

Kendini arkaya atıp güldü.

– Bu işin, bu kentte olması... ah, insan nasıl düşünebilir böyle bir şeyi!..

– Gerçekten de küçük bir kent bu. Üç fabrikalık bir yer.

Salonun art duvarı batan güneşin ışınlarıyla aydınlandı. Duvarın tam ortasında, birleşik gölgelerinin kara boşluğu belirdi.

– Öyleyse konuştular, dedi Anne Desbaresdes, konuştular, uzun zaman, çok uzun zaman, bu noktaya gelmezden önce.

– Evet, bulundukları noktaya gelmezden önce uzun bir zaman harcadılar sanıyorum. Bir şeyler anlatın bana.

– Artık bir şey bilmiyorum, diye açıkladı kadın.

Adam, yüreklendirir gibi gülümsedi ona.

– Ne önemi var?

Bunun üzerine kadın yeniden, üstünde dura dura, hemen hemen güçlükle, ağır ağır konuştu.

– Bana öyle geliyor ki, az önce sözünü ettiğimiz ev biraz keyfe göre yapılmış, ne demek istediğimi anlıyorsunuz, ama yine de herkesi hoşnut edebilecek bir rahatlık düşünülmüş.

– Zemin katta salonlar var; burada, her yıl, mayıs sonuna doğru, dökümevinde çalışanlara şölen verilir.

Fabrikanın düdüğü ansızın ortalığı çınlattı. Kahveci kadın iskemlesinden kalktı, kırmızı yün örgüsünü bir yana bıraktı, soğuk su altında gıcırdata gıcırdata bardakları yıkadı.

– Çok açık bir elbiseniz vardı. Dostça ve kayıtsızca bize bakıyordunuz. Hava sıcaktı.

Kadın buna şaşırmadı, hileye başvurdu.

– İlkbahar alabildiğine güzel, dedi Anne Desbaresdes, çoktandır herkes bunun sözünü ediyordu zaten. Her şeye karşın bu konuyu ilk açanın, ilk söz edenin kadın olduğuna ve ondan sonra bundan, aralarında başka şeyler gibi söz ettiklerine mi inanıyorsunuz?

– Sizden fazla bir şey bilmiyorum. Belki yalnız bir kez söz ettiler bundan, belki de her gün. Nasıl bilebiliriz ki? Ama şuna hiç kuşku yok, üç gün önce bulundukları noktaya birlikte vardılar, yapacaklarını bilmez duruma birlikte düştüler.

Elini havaya kaldırdı, masanın üzerine, kadının elinin yanına indirdi, orada bıraktı. Kadın ilk kez böyle yan yana gelen elleri algıladı.

– Yine çok şarap içtim, diye sızıldandı.

– Az önce sözünü ettiğiniz o uzun koridor kimi zaman gece geç vakte kadar aydınlıktır.

– Ara sıra uyuyamadığım olur.

– Neden koridorun ışığını yakıyorsunuz da yalnız odanızınkini yakmıyorsunuz?

– Bir alışkanlık. Neden olduğunu pek bilmiyorum.

– Geceleri orada hiçbir şey olmaz, hiçbir şey.

– Olur. Bir kapının ardında, çocuğum uyur.

Kollarını masaya yaklaştırdı yeniden, omuzlarını kıstı, ürpererek, tayyörünün üstünü düzeltti.

– Belki eve dönmeliyim artık. Bakın ne kadar geç oldu.

Adam elini kaldırdı, biraz daha kalmasını istedi. Kadın kaldı.

– Gün doğarken, sabah erken, camlı büyük açmadan dışarı bakarsınız.

– Yazın, saat altıya doğru silah fabrikasının işçileri geçmeye başlar. Kışın, rüzgâr ve soğuk yüzünden birçoğu otobüse biner.

– Geceleri kimsecikler, ama kimsecikler geçmez mi?

– Yo, kimi zaman bir bisiklet geçer, insan kendi kendine bu da nereden çıktı, der. Onu öldürdüğü için mi, kadın öldüğü için mi adam çıldırdı acaba, yoksa daha başka bir şey, insanların genellikle ayrımına varmadığı bir şey mi eklendi bu acıya?

– Hiç kuşkusuz başka bir şey, bugüne dek tanımadığımız bir şey eklendi acısına.

Kadın ayağa kalktı, ağır ağır kalktı, sonunda ayağa kalkmış oldu, bir kez daha ceketini düzeltti. Adam ona yardım etmedi. Kadın hâlâ oturan, hiçbir şey demeyen adamın karşısında dikildi. İlk gelen erkekler kahveye girdi, şaşırdı, bakışlarıyla kahveci kadını sorguya çektiler. Beriki hafifçe omuz silkerek kendisinin de bu işten bir şey anlamadığını gösterdi.

– Belki artık gelmezsiniz.

Adam ayağa kalkıp doğrulunca Anne Desbaresdes onun pek genç olduğunu, batan güneşin, gözlerinde bir çocuğun gözlerindeki kadar durulukla oynaştığını ayrımsadı. Bakışları arasından bu gözlerin mavi özünü inceledi.

– Bir daha gelmemezlik edebileceğimi düşünmemiştim.

Adam bir daha onu gitmekten alıkoydu.

– Sık sık, silah fabrikasına giden bu adamlara bakarsanız özellikle yazın ve geceleyin, uyuyamadığınız zamanlar, onların anısı düşer belleğinize.

– Çok erken uyanırsam, diye itiraf etti Anne Desbaresdes, onları seyrederim. Ve evet, kimi zaman, içlerinden birinin anısı, gece aklıma gelir.

Birbirlerinden ayrıldıklarında, yeni işçi kümeleri rıhtıma boşalıyordu. Bunlar, kente silah fabrikasından daha uzak olan kıyı dökümevinden geliyordu besbelli. Hava üç gün öncesine oranla daha aydınlıktı. Yeniden mavileşmiş gökte martılar vardı.

– Bir güzel oynadım, dedi çocuk.

Kadın, birinci dalgakıranı geçene kadar onun oyunlarını ses çıkarmadan dinledi, bu dalgakırandan sonra, Deniz Caddesi, tek bir kıvrım yapmadan, en sonundaki kumullara dek uzanıp gidiyordu. Çocuk sabırsızlandı.

– Nen var?

Alacakaranlıkla birlikte, meltem kenti yalamaya başladı. Kadın üşüdü.

– Bilmiyorum. Üşüdüm.

Çocuk annesinin elini tuttu, açtı, karşı konmaz bir kararlılıkla kendi elini içine yerleştirdi. Eli bütü-

nüyle girdi annesinin elinin içine. Anne Desbaresdes bir bakıma haykırdı.

– Ah, tatlım benim.

– Şimdi artık hep o kahveye gidiyorsun.

– İki kez.

– Ama yine gideceksin.

– Sanırım.

Taşınır iskemleleri ellerinde, evlerine dönen insanlara rastladılar. Rüzgâr önden esiyordu.

– Ne alacaksın bana?

– Motorlu, kırmızı bir gemi, ister misin?

Çocuk sessizce bu geleceği düşündü, keyifle iç çekti.

– Evet, motorlu, kocaman, kırmızı bir gemi. Nasıl bildin?

Kadın çocuğu omuzlarından kavradı, sanki oğlan elinden kurtulup ileri atılmak istiyormuş gibi sıkıca tuttu.

– Büyüyorsun artık sen, ah, nasıl da büyüyorsun, aman ne güzel!

IV

Ertesi gün de, Anne Desbaresdes çocuğunu rıhtıma kadar sürükledi. Güzel hava, bir önceki güne oranla biraz serin olmakla birlikte sürüyordu. Bulutların aralanması daha seyrek, ama daha uzun süreliydi. Kentte, böyle erkenden iyileşen hava, kendinden söz ettiriyordu. Kimileri, alışılmamış süresi yüzünden, onun hemen ertesi gün sona ereceğinden korkuyordu. Kimileriyse, kentin üzerinde esen yelin göğe nefes aldırmadığını ve daha fazla bulutlanmasına engel olacağını ileri sürerek kendi kendini kandırıyordu.

Anne Desbaresdes bu havayı, bu esintiyi geçti, birinci dalgakıranı, kum taşıyan mavnaların demirlediği koyun ardından rıhtıma vardı; koydan sonra kent, büyük sanayi mahallesine doğru açılıyordu. İlk buluşmalarının törenli havasından henüz kendini kurtaramamış, içgüdüsel olarak kendini buna kaptırmış adam salonda beklerken, kadın yine tezgâhın önüne gelip durdu. Yine büyük bir korku içinde şarap istedi. Tezgâhın arkasında kırmızı yününü ören kahveci kadın, içeri girdikten uzun bir süre sonra birbirlerinin yanına gittiklerini, birbirlerini görmezlikten gelişlerinin bir gün öncekine oranla daha uzun sürdüğünü gördü. Hatta çocuk yeni arkadaşının yanına gittikten sonra bile sürdü bu.

– Bir bardak daha isteyecektim, dedi Anne Desbaresdes.

Şarap hoşnutsuzlukla önüne getirildi. Ama alıp adam ayağa kalkarak ona doğru gidip, onu arka salonun boşluğuna götürdüğünde ellerinin titremesi çoktan hafiflemişti. Yüz her zamanki solukluğuna bürünmüştü.

– Evden bu kadar uzaklaşmaya alışık değilim, diye açıkladı. Ama korku değil bu. Bana kalırsa, daha çok şaşkınlık, şaşkınlık gibi bir şey.

– Korku da olabilir. Yakında öğreniriz, kentte, her şey aynı biçimde susar, diye ekledi adam gülerek.

Dışarıda, çocuk sevinçle bağırdı, çünkü iki çekici koya yan yana giriyordu. Anne Desbaresdes gülümsedi.

– Ne kadar çok şarap içiyorum yanınızda, diye bitirdi sözünü –birden kahkahayla güldü– iyi ama, neden bu kadar çok gülmek istiyorum bugün?

Adam yüzünü onunkine iyice yaklaştırdı, ellerini masanın üzerinde onun ellerinin yanına koydu, onunla birlikle gülerken yarıda kesti.

– Dün gece ay hemen hemen yuvarlaktı. Bahçeniz iyice görülüyordu, ne de bakımlı, tıpkı bir ayna gibi parlak. Vakit çok geçti. Birinci kattaki büyük koridorun ışığı hâlâ yanıyordu.

– Söyledim size, kimi zaman uyuyamıyorum.

İşleri kolaylaştırmak, sezgisi uyarınca, ona daha iyi bakmak isteyen kadını rahat bırakmak için, bardağı avucunda döndürme oyununa başladı. Kadın ona daha iyi baktı.

– Biraz şarap içsem, dedi kadın inilder gibi, daha önce incinmişçesine. İnsanın bu kadar çabuk alıştığını bilmiyordum. Oysa şimdiden alıştım.

Adam şarap söyledi. İkisi birden keyifle içti, ama Anne Desbaresdes'i bu denli hızlı içmeye iten şey yalnız şarabın vereceği esrikliğe duyduğu özlemdi. Şarabı içtikten sonra bir an bekledi, özür dileyişin tatlı ve suçlu sesiyle, yeniden adamı sorguya çekmeye başladı.

– Şimdi bana artık nasıl olup da birbirleriyle hiç konuşmama durumuna geldiklerini söylemenizi istiyorum.

Çocuk kapıda gözüktü, kadının orada olup olmadığına baktı, sonra yeniden uzaklaştı.

– Bilmiyorum. Belki, geceleri aralarında doğan uzun suskunluklarla, sonra günün herhangi bir saatinde beliren ve artık hiçbir şeyle, ama hiçbir şeyle dolduramadıkları suskunluklarla.

Bir önceki günküne benzer bir sarsıntı. Anne Desbaresdes'e gözlerini yumdurttu, aynı biçimde, bitkinlikle omuzlarını çökertti.

– Bir gece, odalarının içinde durmaksızın dönüyor, bir yere kapatılmış hayvanlara benziyor, ne olduklarını anlamıyorlar. Kuşkulanmaya başlıyor, korkuyorlar.

– Artık hiçbir şey onları doyurmuyor.

– O anda oluşan şey, şuralarına gelmiş, ama hemen dile getiremiyorlar. Bunu anlayabilmeleri için, belki aylar geçecek.

Adam, sözünü sürdürmeden önce bir süre bekledi. Şaraptan bir dolu bardak daha içti. O şarabını içerken, havaya dikili gözlerinde batan güneş rastlantının kesinliğiyle dolaştı. Kadın bunu gördü.

– Birinci kattaki pencerelerden birinin önünde, dedi adam, bahçedeki en güzel ağaçlardan biri, bir gürgen var.

– Benim oda. Büyük bir odadır.

Adamın ağzı sulandı içtiği şaraptan, bu kez kadın, yumuşak ışıkta, şaşmaz bir kesinlik kazandı.

– Dingin bir oda, diyorlar, evin en iyi odası.

– Yazın, o gürgen denizi görmeme engel oluyor. Bir gün onu oradan kaldırmalarını, kesmelerini istedim. Sanırım fazla ısrar etmemiş olacağım.

Adam tezgâhın üstünü görmeye çalıştı.

– Bir çeyrek sonra, çalışma sona erecek ve siz hemen koşarak eve döneceksiniz. Gerçekten çok az vaktimiz var. Bence, bu gürgenin orada olup olmamasının hiç önemi yok. Sizin yerinizde olsam, anladığım kadarıyla yanlışlıkla sizin odanız denen o odanın duvarlarında gittikçe koyulaşan gölgesiyle her yıl büyümesine ses çıkarmazdım.

Kadın bütün gövdesiyle iskemleye yaslandı, halktan biri gibi tek bir devinimle yüzünü öteye çevirdi.

– Ama kimi zaman, gölgesi kara bir mürekkep gibi oluyor, diye karşı çıktı yumuşak bir sesle.

– Hiç zararı yok, sanıyorum.

Bardağını gülerek ona uzattı.

– Kadın ayyaşın biri olmuştu. Onu her gece, silah fabrikasının öte yanındaki barlarda, zil zurna sarhoş buluyorlardı. Herkes onu pek kınıyordu.

Anne Desbaresdes aşırı bir şaşkınlık gösterdi.

– Bundan kuşkulanıyordum, ama bu derecesini beklemiyordum. Belki de onların durumunda gerekliydi böyle bir şey?

– Ben de sizin kadar az biliyorum bu konuyu. Birşeyler anlatın bana.

–Evet –arandı, ta uzaklara giderek. Kimi zaman da, cumartesileri, bir iki sarhoş geçer Deniz Caddesi'nden. Bağıra bağıra şarkı söyler ya da birbirlerine

söylev çekerler. Kumullara, en son sokak lambasına dek gider, sonra geri gelirler, hep şarkı söyleyerek. Genellikle, geç vakit, herkes uykuya daldıktan sonra geçerler. Kentin bu ıssız, alabildiğine ıssız köşesinde yiğitçe dolaşırlar.

– Siz o kocaman, iyice dingin odada yatmış, onları dinliyorsunuz. Odada, size özgü olmayan, beklenmedik bir dağınıklık var. O odada yatıyorsunuz, evet öylesiniz.

Anne Desbaresdes kasıldı ve zaman zaman başına geldiği üzere, beti benzi soldu. Sesi yitip gitti. Ellerin titremesi yine başladı azıcık.

– Cadde kumulların ötesine uzatılacak, dedi, böyle bir tasarıdan söz ediyorlar.

– Orada yatıyorsunuz. Hiç kimse bunu bilmiyordu. On dakika sonra iş bırakılacak.

– Biliyordum, dedi Anne Desbaresdes ve... şu son yıllarda, günün hangi saatinde olursa olsun, hep biliyordum bunu, hep...

– Uyur ya da uyanık, edepli ya da edepsiz bir kılık içinde, kimsecikler varlığınızın ayrımında değildi.

Anne Desbaresdes, suçunu üstlenen bir suçlu gibi çırpındı.

– Yapmamalıydınız, dedi, anımsıyorum, her şey olabilir...

– Evet.

O andan sonra günün kalan aydınlığında tek başına duran erkeğin ağzından bir an bile ayırmadı gözlerini.

– Uzaktan bakınca, kentin en güzel mahallesinde, denize bakan o bahçe konusunda, dört tarafı duvarla çevrili olduğu için, yanılabilir insan. Geçen yılın haziran ayında, birkaç gün sonra bir yıl olacak;

siz, yüzünüz bahçeye dönük, bizi, Dökümevi'nde çalışanları karşılamaya hazır bekliyordunuz. Yarı çıplak göğüslerinizin arasında beyaz bir manolya vardı. Adım Chauvin.

Adamın karşısında, dirsekleri masaya dayalı, her zamanki duruşunu aldı. Yüzü daha şimdiden şarabın etkisiyle çarpılmıştı.

– Biliyordum bunu. Ayrıca Dökümevi'nden hiçbir gerekçe göstermeksizin ayrıldığınızı, bu kentteki başka hiçbir kuruluş sizi çalıştıramayacağı için, yakında mutlaka geri geleceğinizi de biliyordum.

– Biraz daha konuşun. Yakında hiçbir şey istemeyeceğim sizden.

Anne Desbaresdes, başlangıç olarak, hiçbir zaman iyi öğrenmediği dersi bir okullu gibi yineledi.

– Ben o eve geldiğimde, bahçedeki kurtbağırları oradaydı. Pek çok var. Fırtına yaklaşırken çelik gibi ses çıkarırlar. İnsan alışınca, kendi yüreğinin sesini duyuyormuş gibi olur. Ben alıştım. O kadın konusunda söylediklerinizi, onu silah fabrikası mahallesinde zil zurna sarhoş buldukları doğru değil.

Fabrikanın düdüğü, düzenli ve vakitli olarak, bütün kenti inletti. Kahveci kadın saatinin doğru olup olmadığına baktı, kırmızı yün örgüsünü bir yana bıraktı. Chauvin hiçbir şey duymamış gibi konuşmasını sürdürdü.

– Aynı evde, daha önceleri, geceleyin, kendi yüreklerinin yerine kurtbağırlarının sesini duyan bir sürü kadın yaşadı. Kurtbağırları hep vardı. Bütün o kadınlar odalarında, sandığımızın tersine, artık hiç büyümeyen gürgen ağacının arkasında ölüp gitti.

– Bu da, şu her gece zil zurna sarhoş bulunan kadın konusunda söylediklerinizi kadar yanlış.

– Bu da o kadar yanlış. Ama o ev çok büyük. Yüzlerce metrekare yer kaplıyor. Ve o kadar eski ki, içindeki her şeyi kestiremezsiniz. İnsan ara sıra korkuya kapılıyordur onun içinde.

Aynı heyecan kolunu kanadını kırdı kadının, gözlerini yummaya zorladı. Kahveci kadın yerinden kalktı, bardakların yerini değiştirdi, sudan geçirdi.

– Çabuk bir şeyler anlatın. Uydurun.

Kadın çaba harcadı, hâlâ kimsesiz kahvede hemen hemen bağırarak konuştu:

– İnsan ağaçsız bir kentte oturmalı ağaçlar rüzgâr çıkınca inliyor burada ise yılda birkaç gün sayılmazsa hep rüzgâr var sizin yerinizde olsam anlıyor musunuz buradan çekip giderdim burada kalmazdım fırtınadan sonra kanadı kırık bulunan bütün kuşlar ya da hemen hemen bütün kuşlar deniz kuşu ve fırtına dindiği zaman ağaçlar uğuldamaz olunca kumsalda bu kuşların tıpkı boğazlanan insanlar gibi inlediği duyuluyor çocukların uyumasına engel oluyor bu hayır ben olsam çekip giderdim.

Sözünü kesti, gözleri hâlâ korkuyla kapalıydı. Adam büyük bir dikkatle onu süzdü.

– Belki, dedi, biz yanılıyoruz, belki adam çok önceden kafasına koydu onu öldürmeyi, daha ilk görüşünde. Birşeyler anlatın bana.

Kadın ağzını açamadı. Elleri titremeye başladı, ama yaşamıyla ilgili her anıştırmanın yarattığı heyecan ve korkunun dışında nedenlerle. Bunun üzerine, onun yerine, dinginleşmiş bir sesle adam konuştu:

– Doğru, bu kentte rüzgârın dinmesi o kadar ender bir şey ki, insan o zaman sanki bunalıyor. Daha önce dikkat etmiştim buna.

Anne Desbaresdes dinlemiyordu.

– Ölmüştü, dedi, yine de sevinçle gülümsüyordu.

Dışarıda, akşamın gelişini gündoğumu gibi sevinçle karşılayan çocukların bağrışmaları ve gülüşmeleri çınladı. Kentin güneyinden başka bağrışmalar, olgun insan bağrışmaları geldi, dökümevlerinin boğuk uğultusunu bastıran özgürlük çığlıkları.

– Meltem her gün esiyor, diye sürdürdü Anne Desbaresdes, yorgun bir sesle, her gün esiyor ve bilmem ayrımında mısınız, gününe göre değişiyor; kimi zaman birden patlak veriyor, özellikle gün batarken, kimi zamansa, tam tersine, pek yavaş başlıyor, ama yalnız hava çok sıcak olunca ve gecenin bitimine, sabahın dördüne doğru, gün doğarken. Kurtbağırları çığlık atıyor, anlıyor musunuz; ben bunu böyle biliyorum.

– Siz, birkaç şey bir yana, Deniz Caddesi üzerindeki ötekilerin benzeri olan bu bahçenin her özelliğini biliyorsunuz. Yazın, kurtbağırları çığlık attığı zaman onların sesini duymamak için pencerenizi örtüyorsunuz, sıcak yüzünden çırılçıplaksınız.

– Şarap isteyecektim, diye yalvardı Anne Desbaresdes, hep isteyecektim...

Adam şarap söyledi.

– Düdük çalalı on dakika oluyor, diye uyardı kahveci kadın şarabı verirken.

İlk gelen adam içeri girdi, tezgâhta aynı şaraptan içti.

– Bahçe kapısının solunda, diye sürdürdü Anne Desbaresdes kısık sesle, kuzeye doğru, Amerika'dan getirilmiş erguvan renkli bir gürgen var, nedenini hiç mi hiç bilmiyorum...

Bardaki adam Chauvin'i tanıdı, başıyla biraz çekingen bir selam verdi. Chauvin bunu görmedi.

– Birşeyler daha söyleyin bana, dedi Chauvin, ne isterseniz söyleyebilirsiniz.

Çocuk çıkageldi, saçları darmadağınık, soluk soluğa. Rıhtımın bu kesimine açılan sokaklar erkek adımlarıyla çınladı.

– Anne, dedi çocuk.

– On dakika sonra, dedi Chauvin, gidecek.

Barda oturan adam geçerken çocuğun saçlarını okşamak istedi – beriki yaban gibi kaçıp gitti.

– Bir gün, dedi Anne Desbaresdes, bu çocuğu doğurdum.

Bir düzine kadar işçi kahveye girdi. Bazıları Chauvin'i tanıdı. Chauvin onları yine görmedi.

– Kimi zaman, diye sürdürdü Anne Desbaresdes, bu çocuk uyurken, akşamları o bahçeye çıkar gezinirim. Parmaklığa kadar gider, caddeye bakarım. Akşamları çok dingindir cadde, hele kışın. Yazın, kimi zaman birbirine sarılmış, birkaç çift geçer, sonra geri döner, hepsi bu. O evi sessiz olduğu için, kentin en sessiz evi olduğu için seçtik. Gitmeliyim.

Chauvin iskemlesinde geri çekildi, bir an bekledi.

– Parmaklıklara gidersiniz, sonra geri dönersiniz, sonra evin çevresini dolanırsınız, sonra yine parmaklıkların önüne gelirsiniz. Çocuk yukarda uyur. Hiçbir zaman bağırmadınız. Hiçbir zaman.

Kadın karşılık vermeden ceketini giydi. Adam ona yardım etti. Kadın ayağa kalktı ve orada, masanın dibinde, adamın yanında, görmeden bakışlarını tezgâhtaki adamlara dikti. İçlerinden bazıları Chauvin'e dostça selam vermeye kalkıştı, ama boşuna. Chauvin rıhtıma bakıyordu.

Anne Desbaresdes sonunda uyuşukluğundan uyandı.

– Geri geleceğim, dedi.

– Yarın.

Adam onu kapıya kadar geçirdi. Bölük bölük erkek geliyordu, telaşla. Çocuk bu adamların arkasındaydı. Annesine doğru koştu, elini tuttu ve kararlı bir tavırla çekip götürdü. Kadın onu izledi.

Çocuk ona yeni bir arkadaş edindiğini anlattı, karşılık vermemesine şaşmadı. Issız plaja çevirdi yüzünü – vakit önceki günkünden daha geçti – o akşam oldukça sert kıyıyı döven dalgalara bakmak için durdu. Sonra yine yola koyuldu.

– Gel.

Kadın oğlanın ardına düşüp yola koyuldu.

– Yavaş yürüyorsun, diye sızlandı ve hava soğuk.

– Daha hızlı yürüyemem.

Kadın elinden geldiği kadar hızlandı. Yorgunluk, gece ve çocukluk onu kadına, annesine yaklaştırdı ve öylece, yan yana yürüdüler. Kadınsa, esrikliği yüzünden, uzağı seçemediğinden, böylesine uzun bir yol karşısında cesaretini yitirmemek için Deniz Caddesi'nin sonuna bakmaktan kaçındı.

V

– Anımsayacaksın, dedi Anne Desbaresdes, temposu orta karar ve ezgili demek.

– Temposu orta karar ve ezgili, diye yineledi çocuk.

Merdiven yükseldikçe, kentin güneyine doğru turnalar kapladı gökyüzünü, eşzamanlı kanat çırpışları birbirine karışan turnalar.

– Artık seni azarlamalarını istemiyorum, yoksa kederimden öleceğim.

– Ben de istemiyorum. Temposu orta karar, ezgili.

Ağzından kumlu salyalar akan, kocaman bir kepçe geçti kat penceresinin önünden, aç bir hayvanınkine benzeyen dişleri avının üzerine kenetli.

– Müzik, gereklidir insana ve sen bunu öğrenmek zorundasın, anlıyor musun?

– Anlıyorum.

Matmazel Giraud'nun dairesi, pencereden denizi ta ötelere dek görecek kadar yüksekti, beşinci kattaydı. Bu yüzden, martıların uçuşundan başka bir şey çarpmıyordu çocuğun gözüne.

– Demek, öğrendiniz? Bir cinayet, bir aşk cinayeti, evet. Rica ederim, Madam Desbaresdes, oturun.

– Neymiş, diye sordu çocuk.

– Çabuk, küçük sonat, dedi Matmazel Giraud.

Çocuk piyanonun başına oturdu. Matmazel Giraud yanına yerleşti, kalemi elinde. Anne Desbaresdes biraz öteye, pencerenin yanına oturdu.

– Sonatımız. Diabelli'nin şu güzelim, minik sonatı, haydi bakalım. Ölçüsü neydi, bu güzel, minik sonatın?

Bu sesi duyar duymaz, çocuk kasıldı. Düşünüyormuş gibi yaptı, biraz bekledi ve belki de yalan söyledi.

– Orta hızda, ezgili, dedi.

Matmazel Giraud kollarını kavuşturdu, iç çekerek ona baktı.

– Bile bile yapıyor. Başka bir açıklaması yok.

Çocuk kılını bile kıpırdatmadı. İki küçük eli dizlerinde, yalnız kendi olgusunun, piyano dersinin kaçınılmazlığının tadını çıkararak, işkence cezasının sona ermesini bekliyordu.

– Günler uzuyor, dedi Anne Desbaresdes yumuşak bir sesle, gözle görülür derecede uzuyor.

– Gerçekten de, dedi Matmazel Giraud.

Geçen seferkinden daha yüksekteki güneş bunun böyle olduğuna tanıktı. Üstelik gün o kadar güzel geçmişti ki, gökyüzü hafif, ama sürekli bir sisle örtülmüştü.

– Söylemeni bekliyorum.

– Belki işitmedi.

– Pek güzel işitti. Siz hiçbir zaman şunu anlayamayacaksınız, Madam Desbaresdes, bile bile yapıyor.

Çocuk başını hafifçe pencereye doğru çevirdi. Yan gözle, denizin duvar üstüne yansıttığı güneş pırıltısına bakarak oturdu. Bir tek annesi görebiliyordu gözlerini.

– Benim küçük utanmazım, hazinem, dedi alçak sesle.

– Dört zamanlı, dedi çocuk, en küçük bir çaba göstermeden, kıpırdamaksızın.

Bu akşam gözleri hemen hemen gök mavisindeydi, yalnız saçlarının altın sarısı da içlerinde oynaşıyordu.

– Bir gün, dedi anne, bir gün öğrenecek, hiç duraksamadan söyleyecek, kaçınılmaz bir şey bu. İstemese de öğrenecek.

Neşeyle, sessizce güldü.

– Utanmalısınız, Madam Desbaresdes, dedi Matmazel Giraud.

– Öyle diyorlar.

Matmazel Giraud kollarını çözdü, kalemi tuşlara indirdi, tıpkı otuz yıldır yaptığı gibi ve bağırdı.

– Gamların. On dakika gam yapacaksın. Öğrenesin diye. Başlangıç do majör.

Çocuk yeniden piyanoya döndü yüzünü. İki eli birden havaya kalktı, utkulu bir uysallıkla tuşların üzerine indi.

Do majör tonunda bir gam denizin gürültüsünü bastırdı.

– Bir daha, bir daha. En iyisi bu.

Çocuk bir kez daha başladı, klavyenin bir önceki yerinden, başlaması gereken doğru ve sır dolu yerden. İkinci, üçüncü gam yükseldi kadının öfkesi içinde.

– On dakika, dedim. Devam.

Çocuk Matmazel Giraud'ya döndü, yüzüne baktı, bu sırada elleri kendi halinde, gevşek, klavyenin üzerinde duruyordu.

– Neden, diye sordu.

Matmazel Giraud'nun suratı kızgınlıktan öylesine çirkinleşti ki, çocuk yüzünü piyanoya çevirdi. Ellerini yerli yerine koydu, tam bir okullu gibi, ama çalmadan oturdu.

– Oo, işte bu kadarı fazla.

– Dünyaya gelelim demediler, dedi anne –yine güldü– bir de kalkmış piyano öğretiyoruz onlara, başka ne bekliyorsunuz ki?

Matmazel Giraud omuzlarını kaldırdı, kadına doğrudan karşılık vermedi, özel hiç kimseye karşılık vermedi, yatıştı ve yalnız kendisi için konuştu:

– Garip şey, çocuklar, sonunda insanı kötü kişi yapıyorlar.

– Ama bir gün gamlarını da öğrenecek –Anne Desbaresdes kendi kendine güven verdi– ölçüsü gibi onları da pek güzel öğrenecek, kaçınılmaz bir şey bu, hatta o kadar iyi bilecek ki, bu yüzden yorgun düşecek.

– Ona verdiğiniz eğitim, Madam korkunç bir şey, diye bağırdı Matmazel Giraud.

Bir eliyle çocuğun kafasını tuttu, çevirdi, oynattı, kendisine bakmaya zorladı. Çocuk gözlerini önüne eğdi.

– Ben öyle istiyorum. Üstelik de saygısız. Üç kere sol majör, lütfen. Haydi bakalım, do majör bir kere daha.

Çocuk do majör tonunda bir gama başladı yeniden. Bunu geçen seferlerden biraz daha özensiz çaldı. Sonra yine durup bekledi.

– Sol majör, dedim, şimdi de sol majör.

Eller klavyenin üzerinden çekildi. Baş kararlı bir biçimde öne eğildi. Daha pedallara varmaktan epey

uzak olan, havada sallanan küçük ayaklar öfkeyle birbirlerine sürtündü.

– İşitmedin galiba?

– İşittin, dedi anne, eminim ki işittin.

Çocuk, bu sesteki sevecenliğe dayanamıyordu henüz. Hiç karşılık vermeden, bir kez daha ellerini havaya kaldırdı, klavyenin üzerine, tam gereken yere koydu. Sol majör bir gam daha yükseldi annenin sevgisi içinde. Silah fabrikası yönünden gelen düdük iş bitimini haber verdi. Işık biraz azaldı. Gamlar öyle güzel çıktı ki, kadın beğendi.

– Ayrıca, kişiliğinin dışında, bir de parmakları var ki, dedi.

– Doğru, dedi anne, üzgün bir sesle.

Ama üçüncü sol majör gamdan önce, çocuk yine durdu.

– Üç kere dedim. Üç.

Bu kez, çocuk, ellerini klavyeden çekti, dizlerine koydu ve:

– Hayır, dedi.

Güneş öyle bir biçimde alçalmaya başladı ki, deniz bir anda, yatay olarak aydınlandı. Büyük bir dinginlik kapladı Matmazel Giraud'nun yüreğini.

– Tek bir şey söyleyebilirim: Acıyorum size.

Çocuk, insanı acındıran ve orada oturmuş gülen kadına kaçamak bir bakış gönderdi. Sonra sırtı zorunlu olarak denize dönük, oturduğu yerde taş gibi kaldı. Vakit akşama yaklaştı, esmeye başlayan meltem odaya doldu, bu inatçı çocuğun başındaki saç demetini titreştirdi. Küçük ayaklar, piyanonun altında, sessizce dans etmeye başladı.

– Bir kere daha, yalnız bir kerecik daha çalsan ne olur, dedi anne gülerek, yalnız bir kerecik?

Çocuk yüzünü yalnız ona döndü.

– Gamları sevmiyorum.

Matmazel Giraud, konuşmalarından hiçbir şey anlamaksızın, tiksinmeye bile gücü yetmeksizin, bir ona bir buna baktı.

– Bekliyorum, ben.

Çocuk yeniden yüzünü piyanoya döndü, ama şöyle yanlamasına, kadından olabildiği kadar uzağa oturarak.

– Tatlım, dedi anne, bir kerecik daha.

Bu sesleniş karşısında kirpikler inip kalktı. Bununla birlikte, yine duraksadı.

– Ondan sonra gam yok artık.

– Yo, gam var.

Biraz daha duraksadı, sonra kadın tam iyice umudunu kesmek üzereyken karar verdi. Çaldı. Ama Matmazel Giraud'nun umutsuz yalnızlığı bir süre aynı ölçüde kaldı.

– Bakın, Madam Desbaresdes, onunla daha fazla uğraşmam gerekip gerekmediğini bilmiyorum.

Gam yine doğru çıktı, belki bir öncekinden biraz daha hızlı, ama şöyle belli belirsiz.

– Kötü niyetli, dedi anne, bunu kabul ediyorum.

Gam bitti. Çocuk geçip gitmekte olan ânın sonsuz kayıtsızlığı içinde taburesinden hafifçe kalktı ve olmayacak bir şeyi denedi, aşağıda, rıhtımda olup bitenleri görmeye çalıştı.

– Bunun gerekli olduğunu anlatırım ona, dedi anne düzmece bir pişmanlıkla.

Matmazel Giraud söylev verir gibi ve hüzünlü bir yüz takındı.

– Ona açıklayacağınız bir şey yok. Piyano öğrenip öğrenmemek onun bileceği şey değil. Madam Desbaresdes, eğitim diye buna denir.

Piyanoya vurdu. Çocuk giriştiği gamı yarıda bıraktı.

– Şimdi de şu küçük sonat, dedi bıkkın bir tavırla. Dört vuruşlu.

Çocuk gamları çaldığı gibi çaldı. Çok iyi biliyordu bu parçayı. Ve kötü niyetine karşın müzik, yadsınmaz bir biçimde ortaya çıktı.

– Ne yaparsınız, diye sürdürdü Matmazel Giraud, küçük sonatın üstünden, bazı çocuklara sert davranmak gerekiyor, yoksa işin içinden çıkılmaz.

– Deneyeceğim, dedi Anne Desbaresdes.

Küçük sonatı dinliyordu. Kendi çocuğunun omuzlarında, çağlar ötesinden geliyordu. Onu piyano çalarken dinlediği zaman inanılacak şey değil, neredeyse bayılacak gibi oluyordu.

– Bütün sorun, anlıyor musunuz, piyano öğrenmeyi sevmemenin elinde olduğunu sanmasında. Ama size bunları söylemekle söylememenin aynı şey olduğunu çok iyi biliyorum Madam Desbaresdes.

– Deneyeceğim.

Şu kaba çocuk tarafından, kendisi istemese de bir tüy gibi taşınan küçük sonat yine çınladı ve annesinin üstüne çöktü yeniden, onu bir kez daha sevgisinin cehennem azabına mahkûm etti. Cehennemin kapıları kapandı.

– Baştan al, ama bu kez tam ölçüsüyle, daha yavaş çal.

Çalış yavaşladı ve tam ölçüsünü buldu, çocuk, kendini müziğin tadına kaptırdı. Kendi isteğinin, kararının dışında, bir ezgi doğdu, parmaklarından döküldü ve sinsice bir kez daha dünyaya yayıldı, yürekleri bilinmeyenle doldurdu, coşturdu. Aşağıda, rıhtımda, bu ezgiyi duydular.

– Bir aydır bu parça üstünde çalışıyor, dedi kahveci kadın. Ama güzel.

İlk erkek kümesi kahveye varmak üzereydi.

– Evet, tam bir ay oldu, diye üsteledi kahveci kadın. Ezbere biliyorum bu parçayı.

Tezgâhın öbür ucunda oturan Chauvin, kahvenin tek müşterisiydi. Saate baktı, gerindi ve çocukla birlikte sonatı mırıldandı. Kahveci kadın bardaklarını tezgâhın altından çıkarırken dikkatle süzdü onu.

– Gençsiniz, dedi.

İlk müşteri kümesinin kahveye varmasına ne kadar kaldığını hesapladı. İvecen davranıp adamın kafasından geçenleri ortaya vurdu, ama iyilikle.

– Ara sıra, anlıyorsunuz ya, hava güzel olunca, sanırım öteden, ikinci koyun oradan dolaşıyor ve buradan geçmiyor.

– Öyle, dedi adam gülerek.

İlk erkek kümesi kapıdan içeri girdi.

– Bir, iki, üç, dört diye sayıyordu Matmazel Giraud. Güzel.

Küçük sonat çocuğun parmakları altında oluşuyor –çocuk katılmıyordu buna– oluşuyor, yeniden canlanıyordu, çocuğun kayıtsız beceriksizliğiyle gücünün en son sınırına ulaştırılmıştı. Sonat ilerledikçe gün ışığı gözle görülür biçimde azaldı. Bir fiskeyle dağılıp gidebilecek, geçici parlaklıkları insanın zihnini bambaşka yerlere çekip götüren yangınlı bulutların oluşturduğu kocaman bir yarımada belirdi ufukta. Gerçekten de, on dakika sonra, günün bütün rengi uçup gidecekti. Çocuk üçüncü kez işini bitirdi. Rıhtıma inmekte olan işçilerin sesine karışan denizin gürültüsü odaya kadar yükseldi.

– Ezbere, dedi Matmazel Giraud, gelecek sefer ezbere çalmalısın artık, anlıyor musun?

– Peki, ezbere.

– Ben söz veriyorum, dedi anne.

– Bu durumun değişmesi gerek, benimle alay ediyor, kör kör parmağım gözüne, belli bu.

– Ben size söz veriyorum.

Matmazel Giraud düşündü, dinlemiyordu.

– Piyano derslerine, dedi, sizden başka biriyle gelmesini deneyebiliriz Madam Desbaresdes. Bakalım ne sonuç elde ederiz.

– Hayır, diye bağırdı çocuk.

– Buna katlanamam sanıyorum, dedi Anne Desbaresdes.

– Korkarım sonunda bunu yapmak zorunda kalacağız, dedi Matmazel Giraud.

Merdivende, kapı kapanır kapanmaz, çocuk durdu.

– Gördün ya, kötü bir kadın o.

– Bile bile mi yapıyorsun?

Çocuk gökyüzünde kıpırtısız duran turna sürüsüne baktı. Uzaklarda, kentin dış mahallelerindeki lambalar yakılıyordu.

– Bilmiyorum, dedi çocuk.

– Ah ne çok seviyorum seni.

Çocuk birden ağır ağır inmeye başladı.

– Artık piyano öğrenmek istemiyorum.

– Gamları, dedi Anne Desbaresdes, ben de hiç öğrenememiştim, ama başka türlü olmaz ki.

VI

Anne Desbaresdes içeri girmedi, kahvenin kapısında bekledi. Chauvin ona doğru geldi. Yanma vardığı zaman, kadın yüzünü Deniz Caddesi'ne döndü.

– Ne kalabalık olmuş, diye sızlandı hafifçe. Şu piyano dersleri de geç bitiyor.

– İşittim bu dersi, dedi Chauvin.

Çocuk elini kurtardı, her zamanki gibi cuma akşamının bu saatinde koşmak üzere kaldırıma doğru uzaklaştı. Chauvin başını hâlâ hafifçe aydınlık, koyu mavi renkteki göğe kaldırdı, kadına yaklaştı, kadın kaçmadı.

– Yakında, yaz başlayacak, dedi. Gelin.

– Ama bu bölgede insan güç algılıyor yazın geldiğini.

– Kimi zaman algılıyor. Siz de biliyorsunuz bunu. Bu akşam.

Çocuk, Diabelli'nin küçük sonatını mırıldanarak halatların üstünde atlıyordu. Anne Desbaresdes, Chauvin'in ardından gitti. Kahve doluydu. Adamlar şaraplarını daha önlerine konar konmaz ödev gibi içiyor, sonra hızlı hızlı, evlerine gidiyorlardı. Daha uzak işliklerden gelen başkaları alıyordu onların yerini.

İçeri girer girmez, kapının yanında kasıldı kaldı Anne Desbaresdes. Chauvin geriye döndü, bir gülüşle onu yüreklendirdi. Uzun tezgâhın en az göze çarpan köşesine gittiler ve kadın, tıpkı erkekler gibi, önüne konan şarabı bir dikişte içti. Bardak avucunda titriyordu.

– Bugün yedi gün oldu, dedi Chauvin.

– Yedi gece, dedi kadın sanki rastlantıyla. Ne güzel bu şarap.

– Yedi gece, diye yineledi Chauvin.

Tezgâhtan ayrıldılar, adam onu salonun dip tarafına götürdü, istediği yere oturttu. Barda oturan adamlar yine bu kadına baktılar, yine şaştılar uzaktan. Salon sessizdi.

– Demek dinlediniz? Ne de çok gam yaptırıyor ona?

– Vakit erkendi. Daha hiç müşteri yoktu. Pencereler rıhtıma bakıyor galiba. İşittim, gamları bile.

Kadın, iyilikbilirlikle gülümsedi, yeniden içti. Bardağı tutan eller, bu kez ancak belli belirsiz titredi.

– Müzik öğrenmesi gerektiğini koymuştum kafama, anlıyorsunuz ya, iki yıldan beri.

– Anlıyorum elbet. Demek o büyük piyano, salona girerken solda?

– Evet. Anne Desbaresdes yumruklarını sıktı, serinkanlı olmaya zorladı kendini. Ama öyle küçük, öyle küçük ki, bir bilseniz, düşünüyorum da, haksızlık edip etmediğimi soruyorum kendi kendime.

Chauvin güldü. Salonun dibinde hâlâ yalnız oturuyorlardı. Bardaki müşteriler gittikçe azalıyordu.

– Biliyor musunuz, gamları çok iyi biliyor.

Anne Desbaresdes de güldü, hem de bu kez yürekten güldü.

– Doğru, biliyor onları. İnanı şu kadın bile kabul ediyor böyle olduğunu... neler geliyor aklıma. Ah!.. gülesim geliyor...

O gülerken, ama gülüşü hızını yitirmeye başladığı anda, Chauvin başka türlü konuştu.

– O büyük piyanoya dayamıştınız dirseğinizi. Elbisenizin altındaki çıplak göğüslerinizin arasında, o manolya var.

Anne Desbaresdes, büyük bir dikkatle, bu öyküyü dinledi.

– Evet.

– Eğildiğiniz zaman, bu çiçek göğüslerinizin dışarıda kalan kısmına sürtünüyor. Siz onu, çok yukarıya, özensizce iğnelemişsiniz. Büyük bir çiçek bu, rastgele seçmişsiniz, size çok büyük geliyor. Yaprakçıkları hâlâ diri, daha geçen akşam açılmış bütünüyle.

– Dışarı mı bakıyorum?

– Biraz daha şarap için. Çocuk bahçede oynuyor. Evet, dışarı bakıyorsunuz.

Anne Desbaresdes adamın isteğine uyarak içti, anımsamaya çalıştı, büyük bir şaşkınlıktan uyandı.

– O çiçeği kopardığımı anımsamıyorum. Göğsüme taktığımı da.

– Ben gözucuyla bakıyordum size, ama onu görecek vaktim oldu.

Kadın bardağı sımsıkı tutarak oyalandı, devinimleriyle sesi ağırlaştı.

– Ne çok seviyorum şarabı, böyle olduğunu bilmiyordum.

– Şimdi birşeyler anlatın bana.

– Ah, bırakın beni, diye yalvardı Anne Desbaresdes.

– Öylesine az vaktimiz var ki, yapamam.

Alacakaranlık epeyce artmıştı, yalnız kahvenin tavanı biraz ışık alıyordu. Tezgâh aşırı aydınlatılmış, salon gölgedeydi. Çocuk koşarak çıkageldi, vaktin ilerlemiş olmasına şaşmadı, bir haber verdi:

– Öteki küçük çocuk geldi.

Onun gidişinden sonraki an içinde, Chauvin'in elleri Anne Desbaresdes'inkilere yaklaştı. Dört el masanın üzerinde, yan yana uzatılmış olarak kaldılar.

– Dediğim gibi, kimi zaman uyuyamam. Odasına gider, uzun uzun onu seyrederim.

– Bugünlerde de mi?

– Bugünlerde de, mevsim yaz, caddede gezinen birkaç kişi vardır. Özellikle cumartesi geceleri, çünkü insanlar bu küçük kentte kendilerini neyle oyalayacaklarını bilemiyor sanırım.

– Kuşkusuz dedi Chauvin. Hele erkekler. O koridordan ya da bahçenizden ya da odanızdan, sık sık onları seyrediyorsunuz.

Anne Desbaresdes eğildi ve nihayet ona söyledi.

– Gerçekten de, sanırım sık sık seyrettim onları; koridordan, odamdan, kendimi neyle oyalayacağımı bilemediğim akşamlar.

Chauvin alçak sesle birşeyler mırıldandı. Anne Desbaresdes'in bakışları saldırı karşısında yavaş yavaş eridi, uyku bastırdı.

– Kesmeyin.

– Bu geçişlerin dışında, günlerin süresi hep aynı. Arkasını getiremeyeceğim.

– Pek az vaktimiz var, kesmeyin.

– Yemekler, hep aynı saatlerde yenir. Ve akşamlar. Bir gün aklıma bu piyano dersleri geldi.

Şaraplarını bitirdiler. Chauvin yenisini ısmarladı. Tezgâhtaki adamların sayısı gittikçe azalıyordu. Anne Desbaresdes yine susamış gibi içti.

– Saat yedi oldu bile, diye uyardı kahveci kadın.

Onlar bunu duymadılar. Gece oldu. Arka salona dört adam girdi, bunlar vakit öldürmeye kararlı olanlardı. Radyo herkese ertesi günkü havayı bildirdi.

– Aklıma bu piyano dersleri geldi, diyordum, kentin öbür ucunda, yavrum için ve şimdi artık onlardan geçemem. Ne zor iş. Görüyorsunuz ya, saat yedi olmuş bile.

– O eve her zamankinden geç gideceksiniz, daha geç gideceksiniz oraya, belki çok daha geç, kaçınılmaz bir şey bu. Alıştırın kendinizi buna.

– İnsan belli saatleri değiştiremez, yoksa nasıl olurdu? Yürüyeceğim uzun yolu hesaba katarsam, size şunu söyleyebilirim ki, yemek saatini kaçırdım. Ayrıca az kalsın unutuyordum, bu akşam evde hazır bulunmam gereken bir toplantı var.

– Biliyorsunuz ki, oraya geç gitmekten başka çareniz yok, biliyorsunuz bunu, öyle değil mi?

– Başka türlü davranamam. Biliyorum.

Adam bir an bekledi. Kadın, konuyu değiştiren, dingin bir sesle konuştu.

– Size şunu söyleyebilirim, çocuğuma o gürgen ağacının arkasında yaşamış ve şu anda ölmüş bulunan, ölü kadınları anlattım ve o, bir tanem bana, bu kadınları görmek istediğini söyledi. Görüyorsunuz ya, size söyleyebileceğim şeyi söyledim.

– Ona bu kadınlardan söz ettiğinize daha o an pişman olduğunuz ve ona, bu yıl, birkaç gün sonra,

bu denizden başka bir deniz kıyısında geçireceği tatili anlattınız, öyle değil mi?

– Deniz kıyısındaki sıcak bir ülkede geçirilecek bir tatil için söz verdim ona. On beş gün sonra. O kadınların ölümüne çok üzülüyordu.

Anne Desbaresdes yeniden şarap içti, çok sert buldu şarabı. Gülümsemesi sürerken gözleri buğulandı.

– Vakit geçiyor, dedi Chauvin. Gittikçe daha geç kalıyorsunuz.

– Gecikme bu kadar büyükse, dedi Anne Desbaresdes, şu anda benim gecikişim kadar büyükse, onu uzatmanın ya da uzatmamanın sonuç üzerinde etkili olamayacağına inanıyorum.

Tezgâhta hiç müşteri kalmadı. Salonda, dört adam bir susuyor, bir konuşuyordu. Bir çift geldi. Kahveci kadın onlara istediklerini verdi, kalabalık yüzünden o âna dek bir köşede bekleyen kırmızı örgüsünü eline aldı. Radyoyu kıstı. O akşam epey sert olan denizin rıhtımı dövüşü şarkılar arasında duyuldu.

– Mademki adam kadının bu işi bu kadar istediğini biliyordu, adamın bu işi neden biraz daha sonra... ya da biraz daha önce yapmadığını söylemenizi isterdim.

– Biliyorsunuz ki, ben de pek az şey biliyorum. Ama bana öyle geliyor ki, bir seçme yapamıyordu, işin içinden çıkamıyordu sanırım; onu ölü mü, yoksa diri mi görmek istediğini bilemiyordu. Ancak çok sonra ölü görmeyi yeğleyebildi. Bir şey bilmiyorum.

Anne Desbaresdes büzüldü, yüzü sinsice yere eğik, ama solgundu.

– Kadın onun bu noktaya geleceğinden çok umutluydu.

– Bence, adamın bu noktaya gelme konusundaki umudu da onunkine eşitti. Bir şey bilmiyorum.

– Gerçekten, aynı mı?

– Aynı. Susun.

Dört adam çıkıp gitti. Çift, hiç konuşmaksızın, orada kaldı. Kadın esnedi. Chauvin yeni bir sürahi şarap ısmarladı.

– Bu kadar çok içmeseydik, olmazdı öyle değil mi?

– Sanırım olmazdı, diye mırıldandı Anne Desbaresdes.

Şarabını bir dikişte içti. Adam onun dilediği gibi zehirlenmesine ses çıkarmadı. Gece kenti kesin olarak ele geçirmişti. Rıhtımlar yüksek lambalarıyla aydınlanıyordu. Çocuk hâlâ oynuyordu. Gökte artık en küçük izi kalmamıştı günbatımının.

– Eve dönmeden önce, diye yalvardı Anne Desbaresdes, söylemek isterseniz, birkaç şey daha öğrenmek isterdim. Hatta çok iyi bildiğinize emin olmasanız bile.

Chauvin, kadının o âna dek tanımadığı, yansız bir sesle, ağır ağır anlattı.

– Kentin dışında, sanırım deniz kıyısındaki bir evde yaşıyorlardı. Hava sıcaktı. Eve gitmezden önce, işlerin hızla bu noktaya geleceğini bilmiyorlardı. Birkaç gün sonra, kadını sık sık evden kovmak zorunda kalacağını bilmiyordu adam. Çok kısa zamanda, onu kovmak zorunda kaldı, kendinden uzağa, hatta, çoğu kez, evden de uzağa.

– Hiç gereği yoktu.

– İnsanın bu tür düşüncelerden kaçınması çok zor sanırım, tıpkı yaşamaya alıştığımız gibi, bunlara da alışıyoruz galiba. Ama yalnız alışkanlık.

– Ya kadın, çıkıp gidiyor muydu?

– Kalmak istese de adam arzuladığı zaman çıkıp gidiyordu.

Anne Desbaresdes, pusuya yatmış gibi, bu yabancı adama baktı, tanıyamadı onu, bir hayvan.

– Rica ederim, diye yalvardı.

– Sonra öyle bir an geldi ki, kadına baktığı zaman, onu o güne dek gördüğü biçimde görmemeye başladı. Güzel, çirkin, genç, yaşlı, herhangi bir kadına benzer, giderek kendi kendine benzer olmaktan çıkmıştı kadın. Korkuyordu adam. Son dinlence sırasındaydı. Kış geldi. Az sonra Deniz Caddesi'ne döneceksiniz. Sekizinci gece olacak bu.

Çocuk içeri girdi, bir an annesinin kucağına sokuldu. Hâlâ, Diabelli'nin küçük sonatını mırıldanıyordu. Kadın bir şey görmeksizin, yüzünün iyice yakınında duran çocuğun saçlarını okşadı. Adam onlara bakmaktan kaçındı. Sonra çocuk çıkıp gitti.

– Demek ev pek ıssız bir yerdeydi, diye ağır ağır söze başladı Anne Desbaresdes. Hava sıcaktı, diyordunuz. Adam kendisine çık git dediği zaman, kadın söz dinliyordu hep. Ağaç diplerinde, tarlalarda uyuyordu, tıpkı...

– Evet, dedi Chauvin.

– Çağırdığı zaman geri geliyordu. Tıpkı kovduğu zamanki gibi. Onun sözünü bu denli dinlemek, kadının umut biçimiydi. Kapının eşiğine geldiği zaman bile, adamın içeri gir demesini bekliyordu.

– Evet.

Anne Desbaresdes şaşkın yüzünü Chauvin'e doğru eğdi, ama erişemedi. Chauvin geri çekildi.

– Orada, o evde öğrendi diyordunuz, belki de bir...

– Evet, bir köpeğe benzediğini, diye sözünü kesti Chauvin, bir kez daha.

Bu sefer kadın geri çekildi. Adam bardağını doldurup uzattı.

– Yalan söyledim, dedi.

İyice dağılan saçlarını düzeltti kadın, yorgunluk ve acıma duyguları içinde kendine geldi.

– Hayır, dedi.

Salonun neon ışığında, Chauvin'in yüzündeki insanlıkdışı kasılmayı dikkatle süzdü, bakmaya doyamadı. Çocuk bir kez daha kaldırımdan çıkıp geldi.

– Artık gece oldu, diye haber verdi.

Kapıya doğru uzun uzun esnedi, sonra annesine döndü, ama orada, kapının içinde, ezgiler mırıldanarak durdu.

– Bakın ne kadar geç oldu. Daha birşeyler söyleyin bana, çabuk.

– Sonra öyle bir zaman geldi ki, adam ona başka türlü dokunamayacağına inanmaya başladı...

Anne Desbaresdes ellerini yazlık giysinin yakası içinde çırılçıplak duran boynuna götürdü.

– Ancak buraya, öyle değil mi?

– Evet, oraya.

Eller, kararlıca dokundukları yerden ayrılmaya razı oldu, boyundan aşağı indiler.

– Artık gitseniz, diye mırıldandı Chauvin.

Anne Desbaresdes ayağa kalktı, salonun ortasında dikildi, kıpırdamadan. Chauvin, bitkin, göremedikleri oturduğu yerde kaldı. Kahveci kadın, karşı

konmaz bir itkiyle, kırmızı örgüsünü bıraktı, bir saygısızlıkla onlara baktı. Kapının yanından gelip annesinin elini tutan çocuk oldu.

– Haydi yürü, gidiyoruz.

Deniz Caddesi'nin ışıkları çoktan yanmıştı. Her zamankinden daha geçti, en az bir saat geçti. Çocuk son bir kez sonatı mırıldandı, sonra yoruldu. Sokaklar hemen hemen ıssızdı. İnsanlar yemeğe oturmuştu bile. Deniz Caddesi'nin ilk dalgakıranı her zamanki uzunluğuyla belirdiği zaman, Anne Desbaresdes durdu.

– Çok yoruldum, dedi.

– Ama benim karnım acıktı, diye sızlandı çocuk.

Kadının, annesinin gözlerinin ışıldadığını gördü. Artık hiç sızlanmadı.

– Neden ağlıyorsun?

– Ara sıra olur böyle, hiç yoktan.

– İstemiyorum ağlamanı.

– Tatlım benim, bitti galiba.

Çocuk her şeyi unuttu, ileri doğru koşmaya başladı, geri geldi, alışkın olmadığı geceye bakarak eğlendi.

– Geceleyin evler uzak, dedi.

VII

Satın alınışına üç kuşağın katıldığı gümüş tepsi içinde, doğal biçimiyle somon balığı geliyor. Kara giysili, beyaz eldivenli bir adam taşıyor onu, tıpkı bir kral çocuğu gibi ve yeni başlayan akşam yemeğinin sessizliği içinde herkese sunuyor. O konuya değinmemek törelere uygun düşüyor.

Parkın kuzey ucundaki manolyalar, kumuldan kumula yayılıp sonunda yok olup giden kokularını döküyorlar ortalığa. Rüzgâr, bu akşam güneyden esiyor. Bir adam dolanıyor Deniz Caddesi'nde. Bir kadın bunu biliyor.

Somon balığı, herkesin bu kadar yetkinliğin bir anda bozulup gitmesinden ya da pek açık bir saçmalıkla lekelenmesinden duyduğu korku dışında, hiçbir şeyin bozmadığı bir törenle elden ele dolaşıyor. Dışarıda, parkta, manolyalar, doğmakta olan ilkbaharın karanlık gecesi içinde açılmaya hazırlanıyorlar.

Gidip gelen, kentin çıkıntılarına çarpan ve sonra yeniden yola koyulan rüzgârlarla koku adama ulaşıyor, sonra uzaklaşıyor.

Kadınlar, mutfakta, bir sonraki yemeği hazırlamakla uğraşıyor, alınlarında ter, yürekleri onur dolu, ölü bir ördeği portakallardan yapılma kefeni içinde yüzdürüyorlar. Bu sırada, pembe, bal gibi tatlı, ama aradan geçen kısa süre içinde biçimi bozulmuş olan açık denizlerin somon balığı kesin yok oluşa doğru

karşı konmaz biçimde yol alıyor ve buna eşlik eden törelere aykırı davranma korkusu yavaş yavaş dağılıyor.

Bir kadının karşısında oturan adam, bu yabancı kadına bakıyor. Göğüsleri yine yarı çıplak. Hızla giysisini düzeltiyor kadın. Göğüslerin arasında bir çiçek solmakta. Ölçüsüzce, ardına kadar açık gözlerinde, hâlâ öbür insanların somon balığından tabağına bir parça alabilmeye yetecek kadar açıkgörüşlülük var.

Mutfakta, sonunda dile getirme yürekliliğini gösteriyorlar; ördek hazırlanıp ısıtılmıştır, bir soluk alırken kadının işi ileri götürdüğünü söylüyorlar. Bu akşam dünkünden de geç geldi, konuklardan çok az sonra.

Az önce, alt kattaki salonda kendisini bekleyenler on beş kişi. O, bu parlak evrene daldı, büyük piyanoya doğru yürüdü, dirseklerini dayadı, hiç özür dilemedi. Onun yerine başkası yaptı bu işi.

– Anne geç kaldı, Anne'ı bağışlayın.

On yıldır, kendinden söz ettirmedi. Törelere aykırı davranmasının onu yiyip bitirebileceğini aklına bile getirmiyor. Yüzüne yapışmış gülümseme onu hoş gördürüyor.

– Anne işitmedi.

Yineliyorlar. O, tıpkı az önce, başka bir yerde yaptığı gibi, elini saçlarının dağınıklığında dolaştırıyor. Dudakları soluk. Bu akşam onları boyamayı unuttu.

– Özür dilerim, diyor, şimdilik, Diabelli'nin küçük bir sonatı.

– Küçük bir sonat mı? Şimdiden ha?

– Şimdiden.

Ortaya atılan sorunun çevresinde bir suskunluk doğuyor. O, gülümsemesinin durukluğuna dönüyor yeniden, ormanlarda yaşayan bir hayvan.

– Moderato cantabile'yi bilmiyor muydu?

– Bilmiyordu.

Bu akşam manolyalar bütünüyle açacak. Bir tek, rıhtımdan dönerken kopardığı şu çiçek açmayacak. Zaman, kendi kendine denk zaman, bu unutulmuş açılışın üzerinden akıp gidiyor.

– Yavrucak, nereden bilsin?

– Bilemezdi.

– Belki de uyuyordur şimdi.

– Evet, uyuyor.

Bir zamanlar somon balığı adını taşıyan şeyin sindirimi başlıyor yavaş yavaş. Balığın, kendisini yemiş bulunan yaratığın kanına geçişi tam törelere göre oldu. Hiçbir şey bozmadı bu geçişin ciddiliğini... Öteki, portakallardan yapılma bir kefen üzerinde, insanca bir sıcaklık içinde bekliyor. İşte ay denizin ve yere uzanmış adamın üzerinde yükseliyor. İnsan kendini zorlarsa, şimdi ak perdeler arasından gecenin yığınlarını ve biçimlerini fark edebilir. Madam Desbaresdes konuşmuyor.

– Matmazel Giraud, bildiğiniz gibi, benim oğlana da ders veriyor, dün anlattı bu olayı.

– Ha evet.

Gülüşmeler. Masanın çevresinde, bir yerlerde bir kadın. Konuşma korosunun sesi yavaş yavaş yükseliyor ve bir çaba ve sürekli bir yenilik yaratma açık artırması içinde, gelişigüzel bir topluluk ortaya çıkıyor. Tutamak noktaları bulunmuştur, içlidışlılıkların yerleşmeye çalıştığı çatlaklar oluşuyor. Ve yavaş yavaş, genellikle yan tutan, özellikle yansız bir konuşma

başlıyor. Gece başarılı olacak. Kadınlar en emin parıltıları içindeler. Erkekler onları güçleri oranında incik boncukla örtmüş. Erkeklerden biri, bu akşam haklı olup olmadığından kuşkulanıyor.

Çok düzenli bir duvarla çevrili bahçede, kuşlar dingin ve cana can katan bir uykuya varmış, çünkü hava son derece güzel. Bir çocuk da, onlar gibi uykuda. Somon balığı iyice azalmış olarak dolaşıyor. Kadınlar onu son damlasına dek yiyip bitiriyorlar. Çıplak omuzlarında temelleri sağlam, rahat, haklarından emin bir toplumun parlaklığı ve sağlamlığı var, zaten bu topluma uygun olarak seçilmişler. Yetiştirilişlerindeki sıkılık aşırılıkların iyi bir bakımla giderilmesini gerektiriyor. Dudaklarına bulaşmış, tam gerektiği gibi yeşil renkli mayonezi yalıyor, bu mayonezde kendilerini, kaça mal olduklarını buluyorlar. Erkekler onlara bakıyor ve bu kadınların kendileri için birer mutluluk olduğunu anımsıyorlar.

Kadınlardan biri, bu akşam herkesin iştahını kaçırıyor. O, kentin öbür ucundan, dalgakıranların ve yağ depolarının ardından, Deniz Caddesi'nin on yıl önce girdiği çevrenin tam karşıtı olan, bir adamın kendisine sarhoş edene dek şarap içirdiği yerden geliyor. O şarabı içmiş, kuralların dışına çıkmış bu kadın yemek yese, bitkin düşüverecek. Beyaz perdelerin ardında gece ve gecenin içinde hâlâ, çünkü daha vakti var, bir adam bir denize, bir bahçeye bakıyor. Sonra denize, bahçeye, ellerine. Adam yemek yemiyor. O da başka bir açlıkla kıvranan bedenini yemekle besleyemez. Manolyaların kokusu, rüzgârın keyfine bağlı olarak, hâlâ ona kadar ulaşıyor, apansız yakalıyor ve onu en az tek bir çiçeğin kokusu kadar sarsıyor. Birinci katta, az önce bir ışık ansızın söndü ve bir daha

yanmadı. Geceleri iyice artan çiçeklerin kokusundan çekinerek, bu yakadaki camları örttüler besbelli.

Anne Desbaresdes içiyor, durmadan içiyor, Burgonya şarabı bu akşam sokaktaki adamın öpülmemiş dudaklarının insanı tüketen tadında.

Adam Deniz Caddesi'nden ayrıldı, bahçeyi dolandı, kuzeyde onu çevreleyen kumullardan bahçeye baktı, sonra geri geldi, şev boyunca yürüdü, kumsala indi. Ve yine oraya, eski yerine uzandı. Geriniyor, denizin karşısında bir an kıpırdamadan duruyor, geriye dönüyor ve ışıklı çıkmaların önündeki beyaz perdelere bakıyor. Sonra ayağa kalkıyor, yerden bir çakıl taşı alıyor, çıkmalardan birini nişanlıyor, sonra geriye dönüyor, çakılı denize fırlatıyor, yere uzanıyor, bir daha geriniyor ve yüksek sesle, bir ad söylüyor.

İki kadın, birbirini izleyen ve tamamlayan devinimlerle, ikinci tabakları hazırlıyor. Öteki kurban bekliyor.

– Anne, bildiğiniz gibi, çocuğa karşı son derece zayıftır.

İyice gülümsüyor. Yineliyorlar. Elini yine saçlarının sarı dağınıklığına götürüyor. Gözlerinin çevresindeki morluk daha da büyümüş. Bu akşam ağlamış. Ayın, kentin ve deniz kıyısına uzanmış adamın bedeni üzerinde iyice yükseldiği an geldi.

– Doğru, dedi kadın.

Eli saçlarından aşağı iniyor ve göğüslerinin arasında solmakta olan manolyada duraklıyor.

– Haydi canım, hepimiz aynıyız.

– Evet, diyor Anne Desbaresdes.

Manolyanın yaprakçıkları parlak, pürüzsüz. Parmaklar onları delene dek buruşturuyor, sonra yasak-

lanmış gibi duruyor, masanın üstüne iniyor, bekliyor, düzmece bir dinginlik takınıyorlar. Çünkü herkes ayrımına vardı. Anne Desbaresdes başka türlü davranamadığı için özür dilemek üzere gülümsemek istiyor, ama sarhoş; yüzü itirafın yırtık rengini alıyor. Bakışlar, acıya aldırmayan, her türlü şaşkınlığı acı çekerek bir yana bırakmış bakışlar ağırlaşıyor. Uzun zamandır bekliyorlardı bunu.

Anne Desbaresdes, gözleri yarı kapalı, bir bardak şarabı daha sonuna dek içiyor. Çoktan başka türlü davranamayacak duruma gelmiş bulunuyor. İçerken o âna dek karanlık bir istek gibi duran şeyin doğrulandığını bulguluyor ve bununla alçakça avunuyor.

Öteki kadınlar da içiyor, onlar da çıplak, tadına doyulmaz, kusursuz, ama birer evli kadın kolu olan kollarını havaya kaldırıyorlar. Şevin üstünde, bir adam öğleden sonra bir rıhtım kahvesinde işittiği bir ezgiyi çalıyor ıslıkla.

Ay yükseldi, onunla birlikte gecenin geç ve soğuk saatleri başlıyor. Şu adamın üşümesi olanaksız değil.

Portakallı ördek dağıtılmaya başlıyor. Kadınlar tabakalarına ondan alıyorlar. Kadınların güzel ve güçlü olanları seçilir, onlar bunca yemeği yeme zahmetine başarıyla katlanacaklardır. Nar gibi kızarmış ördeğin ortaya getirilmesiyle tatlı mırıltılar yükseliyor gırtlaklarından. İçlerinden biri ördeği görünce elden ayaktan kesiliyor. Bu kadının ağzı, artık, o da pek az olmak üzere, şaraptan başka bir şeyin dindiremediği bir açlıkla kurumuş. Öğleden sonra bir rıhtım kahvesinde dinlediği, şu anda söyleyemediği bir ezgi geliyor dilinin ucuna. Kumsaldaki adamın bedeni yine yalnız. Ağzı, söylediği addan sonra açık kalmış.

– Hayır, teşekkür ederim.

Adamın yumuk gözkapakları üstüne rüzgârdan ve bu rüzgârın çalkantılarına uyarak, elle tutulmaz, güçlü dalgalar halinde gelen manolya kokusundan başka bir şey konmuyor.

Anne Desbaresdes az önce tabağına yemek almadı. Bununla birlikte yemek tepsisi, kısa bir süre, irkilti yaratacak kadar bir süre, önünde duruyor. O, kendisine öğretildiği üzere, istemeyişini pekiştirmek için elini kaldırıyor. Artık üstelemiyorlar. Masada, çevresinde bir sessizlik.

– Anlıyorsunuz ya, yiyemezdim, özür dilerim.

Elini yeniden göğüsleri arasında solmakta olan ve kokusu bahçeyi aşıp denize kadar uzanan çiçeğe götürüyor.

– Belki de, demek yürekliliğini gösteriyorlar, şu sert kokulu çiçektendir?

– Bu çiçeklere alışkınım, hayır, ondan değil.

Ördek masayı dolaşmayı sürdürüyor. Kadının karşısında oturan biri hâlâ kayıtsızca ona bakıyor. Ve kadın bir kez daha gülümsemeye çalışıyor, ama yine itirafın umutsuz ve edepsiz sırıtışını elde edebiliyor ancak. Anne Desbaresdes sarhoştur.

Hasta olup olmadığını soruyorlar yeniden. Hasta değildir.

– Belki de, diye üsteliyorlar, sinsice insanın yüreğini bulandıran şu çiçek yüzünden?

– Hayır. Alışkınım bu çiçeklere. Ara sıra karnım acıkmaz, ondan.

Onu rahat bırakıyorlar. Ördeğin yenilip yutulması başlıyor. Ördeğin yağı başka bedenlerde eriyecek. Sokaktaki adamın gözkapakları gösterilen bunca

sabır karşısında titriyor. Hiçbir şeyin ısıtmadığı bedeni soğuktan diken diken. Ağzı yine bir ad mırıldandı.

Mutfakta, onun portakallı ördeği geri çevirdiğini, hasta olduğunu, bunun başka türlü açıklanamayacağını bildiriyorlar. Burada, başka bir şeyden söz ediliyor. Manolyaların boş biçimleri yapayalnız adamın gözlerini okşuyor. Anne Desbaresdes doldurulmuş bardağını bir kez daha yakalayıp içiyor. Öteki kadınların tersine ateşler içinde yanıyor büyücü karnı. Şu ağır çiçeğin iki yanındaki son derece ağır göğüsleri yeni zayıflığını duyumsatıyor ve acı veriyorlar ona. Şarap, dile getirmediği bir adla dolu ağzından akıp gidiyor. Bu sessiz olay böbreklerini ağrıtıyor.

Adam şevin üstünden kalktı, bahçe parmaklığına yaklaştı, camlı çıkmalar hep aydınlık, parmaklıkları kavrayıp sıkıyor. Nasıl, hâlâ gelmedi mi?

Portakallı ördek, yeniden bütün masayı dolaşacak. Az öncekine benzer bir el devinimiyle, Anne Desbaresdes kendisini unutmalarını dileyecek. Unutacaklar onu. Şimdi göğüslerinin sessizce birbirinden ayrılışına, onların yangınlı acısına, kendi inine dönüyor.

Adam bahçe parmaklıklarını bıraktı. Harcadığı çaba ile ezilmiş, boş ellerine bakıyor. Kollarının ucunda, bir alınyazısı bitmiş.

Denizden esen yel kenti dolaşmayı sürdürüyor, daha serin olarak. Bir sürü insan nicedir uykuda. Birinci katın pencereleri hâlâ karanlık ve çocuğun uykusu üzerinden manolyaların kokusuna kapalı. Kırmızı, motorlu gemiler onun çocuksu gecesinde yüzüp durmakta.

Kimileri portakallı ördekten yine aldı. Gittikçe rahatlayan konuşma, gecenin ilerleyişini her an biraz daha artırıyor.

Tavandan sarkan avizelerin göz kamaştıran ışığında, Anne Desbaresdes hep susuyor ve gülümsüyor.

Adam, bu parktan uzağa, kentin öbür ucuna gitmeye karar verdi. Uzaklaştıkça manolyaların kokusu azalıyor, yerini denizin kokusuna bırakıyor.

Anne Desbaresdes, kendisini rahat bıraksınlar diye, bir parça kahveli dondurma alacak.

Adam, istemese de geri gelecek. Manolyaları, parmaklıkları ve uzaktaki camlı çıkmaları, hâlâ aydınlık duran çıkmaları olduğu yerde buluyor. Dudaklarda, öğleden sonra işittiği ezgi ve daha yüksek bir sesle söyleyeceği ad var yine. Geçip gidecek.

Kadın, o da bunu biliyor. Göğüslerinin arasındaki manolya iyice soldu. Bir saat içinde bir yaz mevsimini bitirdi. Adam, eninde sonunda bahçeden uzaklaşacak. Uzaklaştı. Anne Desbaresdes, eliyle sürekli çiçeği buruşturuyor.

– Anne işitmedi.

Daha çok gülümsemeye çalışıyor, yine başaramıyor. Yineliyorlar. Son bir kez elini saçlarının sarı dağınıklığına götürüyor. Gözlerinin çevresindeki morluk iyice büyümüş. Bu akşam, ağladı. Yalnız onun için yineleyip bekliyorlar.

– Doğru, diyor, deniz kıyısındaki bir eve gideceğiz. Hava sıcak olacak. Deniz kıyısındaki ıssız bir eve.

– Annesinin bir tanesi, diyorlar.

– Evet.

Konuklar yemek salonunun yanındaki salona düzensizce dağıldıklarında, Anne Desbaresdes sıvışacak, birinci kata çıkacak. Ömrünün geçtiği büyük koridorun ucundaki camlı çıkmadan caddeye bakacak.

Adam çoktan uzaklaşıp gitmiş olacak. O, çocuğunun odasına gidecek, yatağının ayakucunda, göğüsleri arasındaki manolyaya hiç aldırmaksızın, yere uzanacak, manolya ufalanıp gidecek. Ve yavrusunun soluk alıp verişleri arasında kalan kutsal anlarda, bu akşam yemek zorunda kaldığı yabancı şeyleri oraya kusacak, uzun uzun.

Koridora açılan kapıda bir gölge belirecek, odanın karanlığını daha da artıracak, Anne Desbaresdes elini saçlarının gerçek ve sarı dağınıklığında gezdirecek. Bu sefer, bir özür mırıldanacak.

Ona karşılık verilmeyecek.

VIII

Güzel hava sürüyordu. Süresi bütün umutları aşmıştı. Şimdi ondan, tıpkı sürekliliği altında az sonra ortaya çıkacak ve mevsimlerin alışılmış akışının yerli yerine geldiği konusunda insana güven verecek düzensizliği saklayan yalancı bir havadan söz edermişçesine, gülerek konuşuluyordu.

O gün, geçmiş günlere oranlandığı zaman bile, hava öylesine iyi oldu ki, bu iyilik mevsime göreydi elbet; evet öylesine iyi oldu ki, gök fazla bulutlanmadığı, açıklık biraz sürdüğü anlarda, insan baharı daha ilerlemiş, yaza daha yaklaşmış sanabilirdi. Bulutlar göğü öylesine yavaş kaplıyor, öylesine yavaş kaplıyordu ki, gerçekten de, o gün bir öncekinden güzeldi. Üstelik bu güzel havaya eşlik eden meltem de denizden esiyordu, yumuşacıktı; gelecek ay, kimi günler esecek meltem gibiydi.

Kimileri bugünün çok sıcak olduğunu ileri sürdü. Birçokları –güzelliğini değil– bugünün söylendiği kadar sıcak olduğunu yadsıdılar. Bir kısmı ise hiçbir görüş ileri sürmedi.

Anne Desbaresdes rıhtımda yaptığı gezinin ertesi günü gelebildi ancak. Her zamankinden biraz daha geç geldi. Chauvin, uzaktan, dalgakıranın ardından onu görür görmez, beklemek üzere kahveye girdi. Çocuğu yanında değildi.

Anne Desbaresdes göğün uzun süre açık kaldığı sırada kahveye girdi. Kahveci kadın gözlerini ona çevirmedi, tezgâhın loşluğunda kırmızı yün örgüsünü sürdürdü. Örgüsü, daha şimdiden epey uzamıştı. Anne Desbaresdes, daha önceki günler oturdukları, salonun dibindeki masada Chauvin'in yanma gitti. Chauvin bu sabah değil, bir önceki gün tıraş olmuştu. Anne Desbaresdes'in yüzünde, ona gözükmezden önce verdiği çekidüzen yoktu. Hiç kuşkusuz, ne biri, ne de öteki bunun ayrımına vardı.

– Yalnızsınız, dedi Chauvin.

O, adam bu açık gerçeği söyledikten epey sonra doğruladı, bu gerçeği geçiştirmeye çalıştı, başaramadığını görüp daha bir şaştı.

– Evet.

Bu itirafın soluk kesen yalınlığından kurtulmak için, yüzünü kahvenin kapısına, denize döndü. Kıyı Dökümevi kentin güneyinde uğuldayıp duruyordu. Ötede, rıhtımda, kum ve kömür her zamanki gibi boşalıyordu.

– Hava güzel, dedi kadın.

Onunkine eş bir devinimle, Chauvin de dışarı baktı, kör gibi havayı, o günkü havayı inceledi.

– Bu kadar çabuk geleceğini sanmıyordum.

Suskunlukları o kadar sürüyordu ki, kahveci kadın geriye döndü, radyoyu açtı, hiç acele etmeksizin, hatta tatlılıkla. Bir kadın uzaklarda, yabancı bir kentte şarkı söyledi. İlk Anne Desbaresdes yaklaştı Chauvin'e.

– Bu haftadan sonra, çocuğumu piyano dersine, Matmazel Giraud'nun evine başkaları götürecek. Bunun benim yerime yapılmasını kabul ettim.

Küçük yudumlarla, şarabın geri kalanını içti. Bardağı boş kaldı. Chauvin, yeni şarap ısmarlamayı unuttu.

– Hiç kuşkusuz böylesi daha iyi, dedi.

İşsiz güçsüz, yalnız, yalnız bir müşteri içeri girdi, o da şarap istedi. Kahveci kadın ona şarap verdi, sonra onlar istemeden, salonda oturan öbür iki müşteriye de götürdü. Onlar, kahveci kadına tek bir söz etmeksizin, daha gelir gelmez şarabı birlikte içtiler. Anne Desbaresdes hızlı hızlı konuştu.

– Geçen sefer, dedi, kustum bu şarabı. İçmeye başlayalı birkaç gün oldu...

– Bundan sonra önemi yok.

– Rica ederim, diye yalvardı.

– Aslında ya konuşmayı ya da hiçbir şey söylememeyi seçelim, nasıl isterseniz öyle.

Kadın kahveyi taradı, sonra adamı, bütün çevresine ve adamı, gelmeyen bir yardımı bekleyerek.

– Pek çok kez kustum, bundan ayrı nedenlerle. Hep bambaşka nedenlerle, anlıyorsunuz ya. Bir kerede, bir anda, bu kadar kısa zamanda, bunca şarap içmeye alışık değildim. Ne çok kustum. Kendimi tutamıyordum artık, her çaba boştu. İstencim yetmedi.

Chauvin, başı elleri arasında, dirseklerini masaya dayadı.

– Yorgunum.

Anne Desbaresdes bardağını doldurdu, ona uzattı. Chauvin karşı koyamadı.

– Susabilirim, diye özür diledi.

– Hayır.

Adam bedeninin yarattığı gölgede, elini masaya, kadının elinin yanına koydu.

– Asma kilitler, her zamanki gibi, bahçe kapısının üzerindeydi. Hava güzeldi, pek az esinti vardı. Zemin katta, camlı çıkmalar aydınlıktı.

Kahveci kadın kırmızı örgüsünü bir yana bıraktı, bardakları sudan geçirdi ve ilk kez, onların daha uzun süre kalıp kalmayacaklarını düşünüp kaygılanmadı. Vakit paydosa yaklaşıyordu.

– Pek çok vaktimiz var, dedi Chauvin.

Güneş alçalmaya başladı. Adam, salonun dibindeki duvarda güneşin kızıl, ağır ilerleyişini izledi gözleriyle.

– Bu çocuk, dedi Anne Desbaresdes, daha size söyleyecek vaktim olmadı.

– Biliyorum, dedi Chauvin.

Elini masanın üzerinden çekti, Chauvin'in hâlâ orada duran, titreyen eline uzun uzun baktı. Sonra yavaşça, sabırsızlık gösteren bir sesle inledi –radyo bunu bastırdı– ve yalnız adam duyabildi bu iniltiyi.

– Kimi zaman, dedi kadın, onu kafamda yarattığımı sanıyorum.

– Biliyorum bu çocuğun durumunu, dedi Chauvin kabaca.

Anne Desbaresdes yeniden, daha güçlü olarak inlemeye başladı. Elini yeniden masaya koydu. Adam gözleriyle onun bu davranışını izledi ve güçlükle anladı, kurşun gibi ağırlaşmış olan kendi elini kaldırdı ve kadının elinin üzerine bıraktı. Elleri o kadar soğuktu ki ancak dokunma niyetiyle, bu iş olsun diye, yalnızca bu niyet yüzünden birbirlerine dokundular; yoksa, başka türlü olanaksızdı. Elleri, ölü elleri gibi üst üste, öylece kaldı. Bununla birlikte Anne Desbaresdes'in inlemesi kesildi.

– Son bir kez, diye yalvardı, söyleyin bana.

Chauvin duraksadı, gözleri başka yerde, dipteki duvarda, sonra sanki bir anıdan söz eder gibi konuşmaya karar verdi.

– Daha önce, ona rastlamadan önce, hiçbir zaman, günün birinde böyle bir arzu duyabileceğini aklına getirmemişti.

– Kadının rızası tam mıydı?

– Bayılmıştı bu öneriye.

Anne Desbaresdes boş bakışlarını Chauvin'e çevirdi. Sesi inceldi, hemen hemen çocuksu bir ses oldu.

– Kadının, adamın günün birinde bu noktaya gelmesini isteyişinin neden bu kadar olağanüstü bir şey olduğunu anlamak isterdim biraz.

Chauvin yine ona bakmadı. Sesi kararlı, özelliksizdi, bir sağır sesine benziyordu.

– Anlamaya çalışmak gereksiz. İnsan o noktaya dek anlayamaz.

– Bunun gibi, bir yana bırakılması gereken şeyler var demek?

– Sanırım.

Anne Desbaresdes'in yüzü soluk, hemen hemen ahmakça bir havaya büründü. Dudakları solgunluktan kül gibiydi, ağlamazdan önceki zamanlardaki gibi titriyorlardı.

– Ona engel olmak için hiçbir şey yapmıyor, dedi çok alçak sesle.

– Hayır. Biraz daha şarap içelim.

Kadın, yine küçük yudumlarla içti, adam da içti. Erkeğin bardağa değen dudakları da titriyordu.

– Zaman, dedi.

– Çok, pek çok zaman mı gerekli?

– Sanırım, pek çok. Ama bir şey bilmiyorum. Şunları ekledi alçak sesle: "Sizin gibi, ben de hiçbir şey bilmiyorum. Hiçbir şey."

Anne Desbaredes işi ağlamaya dek vardırmadı. Bir an kendine gelip akıllı uslu bir sesle konuştu:

– Artık hiç konuşmayacak, dedi.

– Yo, konuşacak. Bir gün, bir sabah, ansızın, tanıdığı birine rastlayacak, günaydın demeden edemeyecek. Ya da bir çocuğun şarkı söylediğini duyacak, hava güzel olacak; o, hava güzel, diyecek. Bu iş yeniden başlayacak.

– Hayır.

– Nasıl inanmak isterseniz, öyle, pek önemi yok.

Fabrikanın düdüğü, koskocaman, ortalığı inletti, kentin her köşesinden, hatta en uzak köşelerinden, dış mahallelerden, çevredeki bazı bucaklardan işitildi, denizden esen yel taşımıştı onu oralara. Duvarlardan daha kızıl gözüken batan güneş yerlerde yuvarlandı. Alacakaranlık basarken sık sık görüldüğü üzere, gök, bir bulut şişkinliği içinde, görece kıpırtısızlaştı, güneş artık örtülmedi ve son alevleriyle rahatça parladı. Fabrikanın düdüğü, o akşam susmak bilmedi. Ama tıpkı başka akşamlardaki gibi, yine de kesildi.

– Korkuyorum, diye mırıldandı Anne Desbaresdes.

Chauvin masaya yaklaştı, kadını aradı, aradığı oydu, sonra caydı.

– Yapamıyorum.

O zaman kadın onun yapamadığını yaptı. Dudakları birbirine değesiye kadar yaklaştı ona. Dudakları üst üste kaldı, birbirine yapışmış olarak; bu iş ol-

sun diye ve tıpkı az önce ölü elleri gibi, soğuk ve titrek, birbirinin üzerine konuşu gibi. Bu iş oldu.

Yakındaki sokaklardan, dingin ve neşeli seslenişlere kesilen, boğuk bir uğultu gelmeye başlamıştı bile. Silah fabrikası sekiz yüz adamına açmıştı kapılarını. Pek uzakta değildi. Batan güneş pırıl pırıl olsa da, kahveci kadın tezgâhın üstündeki ışıkları yaktı. Bir an duraksadıktan sonra, artık konuşmaya kadınla erkeğe doğru geldi ve istemeden, son bir sevgi gösterisiyle, bir sürahi şarap getirdi. Sonra işi bittiği halde orada, hâlâ burun buruna duran kadınla erkeğin yanında, söyleyecek bir şeyler arayarak dikildi kaldı, hiçbir laf bulamadı, uzaklaştı.

– Korkuyorum, diye yineledi Anne Desbaresdes.

Chauvin karşılık vermedi.

– Korkuyorum, diye neredeyse bağırdı Anne Desbaresdes.

Chauvin yine karşılık vermedi. Anne Desbaresdes, alnı masaya değecek kadar büzüldü, korkuyu kabullendi.

– Demek ki olduğumuz yerde kalacağız, dedi Chauvin. Sonra şunları ekledi: "Ara sıra böyle şeyler oluyor herhalde."

Onları daha önce görmüş olan bir küme işçi içeri girdi. Kahveci kadın gibi, bütün kent gibi, onlar da bildikleri için, ikisine bakmaktan kaçındılar. Utancın boğuklaştırdığı, çeşitli konuları kapsayan bir konuşma kahveyi doldurdu.

Anne Desbaresdes ayağa kalktı ve masanın üzerinden, bir daha Chauvin'e erişmeye çalıştı.

– Belki de ben o noktaya varamayacağım, diye mırıldandı.

Adam belki işitmedi. Kadın ceketini sırtına geçirdi, kapattı, iyice sarındı, aynı vahşi inlemeyi çıkardı.

– Olanaksız, dedi.

Chauvin işitti.

– Bir dakika, dedi, o noktaya varacağız.

Anne Desbaresdes bu dakika süresince bekledi, sonra yeniden doğrulmaya çalıştı. Başardı bunu, ayağa kalktı. Chauvin başka yana bakıyordu. Kahvedeki adamlar yine gözlerini kocasını aldatan bu kadından kaçırdılar. Kadın ayağa kalkma işini bitirdi.

– Ölmüş olmanızı isterdim, dedi Chauvin.

– Ölüyüm, dedi Anne Desbaresdes.

Anne Desbaresdes bir daha oturmasın diye sandalyesinin ardına dolaştı. Sonra bir adım geri gitti, olduğu yerde döndü. Chauvin'in eli havayı harmanladı, masanın üstüne düştü. Ama kadın bunu görmedi, çünkü adamın bulunduğu alandan ayırmıştı gözlerini.

Kendini, tezgâhta oturan adamların arasından geçmiş, o günün sona erdiğini gösteren kırmızı ışık içinde, batan güneşin karşısına dikilmiş buldu.

O gittikten sonra, kahveci kadın radyonun sesini yükseltti. Birkaç adam bunu kendilerine göre fazla yüksek buldu.

Marguerite Duras

MODERATO CANTABILE

Anne Desbardes'in müzik dersi alan oğlu, öğretmeniyle Diabelli'nin bir parçasını çalışmaktadır. Bir gün, çocuğun kendini bütünüyle çaldığı parçaya verdiği bir anda, çok uzun süren, çok tiz bir ses yükselir; bir haykırmadır bu; sonra ses birden kesilir. Kahvede bir cinayet işlenmiştir; biraz önce öldürdüğü kadının üzerine kapanmış bir erkek, "Aşkım, aşkım..." diye yineleyip durmaktadır. Anne Desbardes bundan böyle her gün o kahveye gelir; orada, o cinayete tanık olan Chauvin ile buluşur. Birlikte içki içip o dramın kahramanı olan çiftin umutsuz aşkını düşünürler. O aşkın öyküsünü yeniden kurgulamaktan başka hiçbir şey yapmazlar; bu tuhaf birliktelik, *Marguerite Duras*'ın eşsiz anlatımıyla, beklenmedik arzulara yol açıyor. *Moderato Cantabile*, yaşamı boyunca elli kadar roman, anlatı ve oyun yazmış, bunların bir bölümü filme alınmış, Goncourt ve Rita-Paris Hemingway Ödülü kazanmış *Marguerite Duras*'ın baştan sona bir çığlık gibi yükselen romanı.

Kapaktaki resim: CATHELIN

ISBN 975-510-839-4

KDV İÇİNDEDİR